

“We are all actually the same!”

**En intervjustudie om körsångares upplevelser av att sjunga i en
interkulturell kör**

Pro gradu

Juni 2020

Susanna Sandell

Ämnesgruppen för musikpedagogik

Sibelius-Akademien

Konstuniversitetet

Avhandlingens namn	Sidantal
”We are all actually the same!” : En intervjustudie om körsångares upplevelser av att sjunga i en interkulturell kör	70+8
Författarens namn	Termin
Susanna Sandell	Våren 2020
Utbildningsprogram	
Ämnesgruppen för musikpedagogik	
Sammandrag	
<p>Fokus för denna avhandling är interkulturell körsång och dess betydelse för kördeltagare. Syftet med studien är att kartlägga vilken funktion interkulturell körsång fyller som mötesplats mellan kulturer och som en meningsfull aktivitet som främjar ett gott liv för såväl invandrare som finländare. Frågeställningarna för undersökningen är (1) vad kören betyder för kördeltagarna och (2) vilka utmaningar och möjligheter kulturell mångfald innebär i ett körsammanhang.</p> <p>Min teoretiska referensram utgår från att Finland är ett mångkulturellt samhälle, att interkulturell pedagogik behöver genomsyra all pedagogisk verksamhet och att körsång av olika orsaker kan utgöra en betydelsefull aktivitet (bland annat genom att främja välmående, social gemenskap och interkulturell kommunikation). Den empiriska delen av studien har genomförts som en kvalitativ intervjustudie, och bygger på fyra fokusgruppintervjuer med sångare från fyra olika körer. Därutöver har fyra körledare intervjuats genom enskilda intervjuer för att ge ett bredare perspektiv på ämnet.</p> <p>Studiens resultat visar att körsången upplevs som mycket viktig och betydelsefull av deltagarna. Kören kan utgöra en viktig social gemenskap där deltagarna känner sig välkomna, sedda, accepterade och förstådda. Den kulturella diversiteten i kören medför såväl språkliga som musikaliska utmaningar, men berikar samtidigt körsången på flera sätt. Utgående från denna studie verkar körsång vara en god plattform för att skapa lyckade möten över kulturgränser där acceptans och respekt råder.</p>	
Sökord	
Integration, interkulturell kommunikation, kulturell mångfald, körsång, musikpedagogik	
Övrigt	

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Forskningens syfte och frågeställningar	6
1.2	Tidigare forskning	6
1.3	Centrala begrepp.....	7
1.4	Avhandlingens upplägg	8
2	Kontext: Finland ur ett integrationsperspektiv	9
2.1	Ett mångkulturellt Finland.....	9
2.2	Integration i Finland	11
3	Pedagogik och interkulturalitet.....	13
3.1	Interkulturalitet	13
3.2	Den interkulturella pedagogikens uppkomst och utveckling	14
3.3	Interkulturell pedagogik i praktiken	15
3.4	Interkulturell pedagogik inom musikpedagogiken.....	17
3.5	Förutsättningar för kulturella möten.....	19
4	Körsång ur ett interkulturellt perspektiv	23
4.1	Varför sjunger man i kör?.....	23
4.2	Körsångens inverkan på hälsa och välmående	23
4.3	Körsång och gemenskap.....	25
4.4	Kören som mötesplats för kulturer och språk	26
5	Metoder.....	28
5.1	Forskningsfrågor	28
5.2	Kvalitativa studier	28
5.2.1	Fokusgruppintervjuer	29
5.2.2	Val av informanter	31

5.2.3	Analys av intervjuer	31
5.3	Etisk reflektion	33
5.4	Trovärdighet och generaliserbarhet	34
6	Resultat	36
6.1	Presentation av köerna	36
6.2	Deltagarnas upplevelser av körens betydelse	40
6.2.1	Hälsa och välmående.....	41
6.2.2	Gemenskap.....	43
6.2.3	En tillåtande atmosfär	46
6.2.4	En mötesplats för musikkulturer, språk och människor.....	50
6.2.5	Lärdomar	53
6.2.6	Körens syfte	55
6.3	Utmaningar och möjligheter med interkulturell körsång	57
6.3.1	Musikaliska aspekter.....	58
6.3.2	Språkliga aspekter	59
6.3.3	Frihet och engagemang	60
6.3.4	Att hitta nya sångare.....	62
7	Slutsatser.....	63
7.1	Betydelsen av att sjunga i kör.....	63
7.2	Utmaningar och möjligheter.....	67
7.3	Slutord	69
7.4	Ämnen för framtida forskning.....	69
	Litteraturförteckning	71
	Bilagor.....	75

1 Inledning

Att sjunga i kör är en populär fritidssysselsättning i många delar av världen, inte minst i Norden. Många upplever att man mår bra av att sjunga i kör. Man glömmer vardagens stress, får njuta av bra musik och man kan hitta nya vänner. För många blir körsång en viktig del av livet, något att hänga fast vid också när livet är tungt. Körsången har följt mig genom hela livet sedan cirka fyra års ålder, och jag kan se att körer för mig fungerat som ett viktigt socialt sammanhang, men också en plats där jag kunnat utforska min egen sångröst och mitt kreativa uttryck.

I takt med att vårt samhälle blivit allt mera mångkulturellt under de senaste decennierna, har allt fler interkulturella körer vuxit fram. Interkulturella körer är körer som särskilt vill skapa utrymme för kulturer att mötas. Man sjunger ofta musik från olika delar av världen, på många olika språk och betonar såväl inom kören som i sitt budskap utåt värderingar som inkludering, acceptans, fred och respekt.

Forskning har visat att musik är ett lämpligt forum för att bygga sociala band och att känna gemenskap (t.ex. Louhivuori, Salminen & Lebaka 2005; Weinstein, Launay, Pearce, Dunbar & Stewart 2016; Clift, Nicol, Raisbeck, Whitmore & Morrison 2010). Musikens kommunikativa egenskaper gör att man kan förstå varandra och känna gemenskap utan att ha ett gemensamt talat språk. Man kan därför hävda att interkulturell körsång kan utgöra en på många sätt meningsfull aktivitet för såväl invandrare som ursprungsfinländare. För att få en djupare förståelse för den verkliga betydelsen av interkulturella körer utgår jag i den här avhandlingen från körsångarnas egna beskrivningar av vad körsången kommit att betyda för dem.

Mitt eget intresse för interkulturella körer började växa till sig då jag i slutet av 2018 blev tillfrågad att fungera som en av två dirigenter för en interkulturell kör. Jag ledde kören under våren 2019, och upplevde att perioden var intressant och lärorik samt väckte många nya frågor. På vilket sätt kan körsång vara en del av en lyckad integration? Varför valde deltagarna att sjunga i just den här kören? I kören fanns inte bara invandrare, utan ungefär hälften av deltagarna var finsk- eller svenskspråkiga. Varför valde de den här kören? Och är det något särskilt med just körsång eller kunde samma interkulturella gemenskap skapas genom vilka aktiviteter som helst?

1.1 Forskningens syfte och frågeställningar

Interkulturalitet är idag ett brett ämne som kan studeras ur många synvinklar. För att avgränsa forskningens område så att den lämpar sig för en pro gradu-avhandling har jag valt att i första hand utforska kördeltagares upplevelser av körsång. Vad anser sångarna själva att de får ut av att sjunga i en interkulturell kör och varför är de med i kören?

Syftet med min undersökning är att fördjupa mig i interkulturella körers verksamhetskultur och undersöka hur deltagarna upplever körens betydelse och funktion. Genom intervjuer med kördeltagare från olika internationella körsammanhang i Finland vill jag särskilt lyfta fram deltagarnas subjektiva berättelser om vad körsången betyder för dem. Jag vill också lyfta fram körledarnas och -deltagarnas erfarenheter av de utmaningar man kan möta i ett körsammanhang där många kulturer möts, samt de möjligheter som en rikedom av kulturer i kören kan medföra.

Min förhoppning är att avhandlingen ska ge läsaren en inblick i det interkulturella körlivet i Finland och spegla körverksamhetens möjligheter att vara en plattform för kulturmöten. I bästa fall kan avhandlingen också inspirera läsaren att skapa nya plattformar där människor och kulturer får mötas, synas, höras och beröras.

1.2 Tidigare forskning

Det finns mycket forskning som utforskar interkulturell musikpedagogik ur olika synvinklar. I mitt arbete har jag dels utgått från interkulturell pedagogik och interkulturell musikpedagogik, dels har jag samlat forskning som behandlar körsång och de olika aspekter som gör den betydelsefull. Under processens gång har jag låtit intervjuerna leda mig på vägen i avhandlingen. Jag har därför anpassat min teoretiska referensram efter ämnen som kommit upp som särskilt intressanta och viktiga i resultatdelen. Nedan följer några texter som haft stor betydelse i mitt arbete.

Jag behandlar interkulturell pedagogik i första hand utifrån James Banks (2002) grundläggande verk: *An introduction to multicultural education*. Ur ett nordiskt perspektiv stöder jag mig på bland annat Pirjo Lahdenperäs (2004) bok *Interkulturell pedagogik i teori och praktik* och Rauni Räsänens (2010) artikel *Intercultural education and education for global responsibility in teacher education*.

Jag har strävat efter att presentera en stor bredd av forskning som framhäver olika betydelser av musikverksamhet och körverksamhet i synnerhet. En del av forskningen behandlar körsång i allmänhet, andra behandlar specifikt körsång och musicerande ur ett interkulturellt perspektiv. Några av de undersökningar som vägt tyngst är Louhivuoris m.fl. (2005) undersökning om körsång som social främjare av välmåendet, Pääjokis (2004) undersökning om konsten som kulturell mötesplats och Weinsteins m.fl. (2016) undersökning om *social bonding*, social anknytning, i körsammanhang. För att få en överblick över det omfattande interkulturella körsångsarbete som de senaste åren gjorts i Sverige har jag ytterligare bekantat mig med Lisa Valterssons (2019) bok *Körkraft – integration och passion*.

1.3 Centrala begrepp

Här följer definitioner av några centrala begrepp som förekommer i arbetet.

Asylsökande: en person som ansöker om skydd och uppehållsrätt i en främmande stat. En asylsökande får flyktingstatus om hen beviljas asyl. (Migrationsverket)

Etnisk grupp: en grupp som delar en gemensam historia, en upplevelse av att vara ett folk, en gemensam identitet, värderingar, karaktäristiskt beteende och kommunikationssystem. Medlemmarna av en etnisk grupp ser vanligtvis gruppen som tydligt avgränsad från andra kulturella grupper i samhället. (Banks 2002, 122)

Flykting: en utlänning som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sitt ursprung, sin religion, nationalitet eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin politiska uppfattning. Flyktingstatus beviljas en person som fått asyl i någon stat eller som UNHCR anser vara flykting. (Migrationsverket)

Integration: invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds. (Lagen om främjande av integration 1386/2010)

Invandrare: en person som flyttar till ett land (Finland). (Migrationsverket)

Nationalitet syftar till en persons etniska bakgrund eller tillhörighet till en viss folkgrupp. Nationalitet är alltså inte samma sak som medborgarskap. (Migrationsverket)

1.4 Avhandlingens upplägg

I det inledande kapitlet har forskningsämnet introducerats genom en presentation av forskningens syfte och frågeställningar, tidigare forskning och centrala begrepp för arbetet. I kapitel två presenteras kontexten, Finland som ett mångkulturellt land och hur invandringen och mångkulturaliteten utvecklats i Finland. Integration i Finland presenteras också i korthet.

Den egentliga teoridelen består av kapitel tre och fyra. Kapitel tre inleds med en utredning av begreppet interkulturalitet, för att sedan gå in på interkulturell pedagogik och dess uppkomst, utveckling och tillämpningar. Interkulturell pedagogik behandlas vidare ur ett musikpedagogiskt perspektiv och kapitlet avslutas med en diskussion kring förutsättningar för lyckade kulturmöten.

I kapitel fem presenteras de forskningsmetoder som använts. Forskningsfrågorna finns uppställda i kapitel 5.1. Kapitlet avslutas med en diskussion kring avhandlingens etiska aspekter samt arbetets trovärdighet och generaliserbarhet.

Resultaten presenteras i kapitel 6. Olika teman från intervjuerna har kategoriserats upp under olika teman för att åskådliggöra svaren på forskningsfrågorna. Kapitlet inleds med en presentation av de fyra körerna och de 15 kördeltagarna. 6.2 svarar i första hand på den första forskningsfrågan medan 6.3 svarar på den andra forskningsfrågan. I kapitel 7 sammanfattas slutsatserna från föregående kapitel och resultaten jämförs med tidigare forskning.

2 Kontext: Finland ur ett integrationsperspektiv

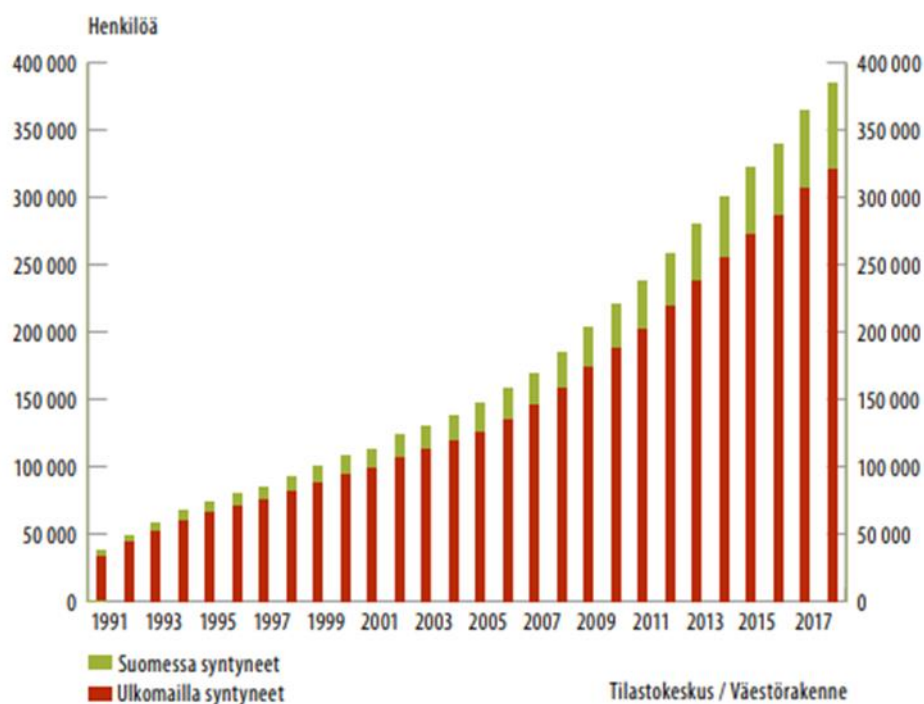
En av de mest grundläggande tankarna kring varför interkulturell pedagogik behövs är att vi lever i ett mångkulturellt samhälle. Även om Finland ur ett internationellt perspektiv ofta setts som ett monokulturellt land har det dels alltid funnits kulturella minoriteter i Finland, dels har invandringen under de senaste årtiondena ökat kraftigt. (Räsänen 2010) I det här kapitlet läggs kontexten för avhandlingen genom att jag presenterar invandring och integration i dagens Finland. Genom att närma oss integrationsarbetet i Finland närmar vi oss samtidigt frågan om vilka behov nyinflyttade finländare kan ha och vad körens roll kunde vara här.

2.1 Ett mångkulturellt Finland

I jämförelse med andra länder har Finland ofta setts som ett monokulturellt land. Landet har haft en strikt invandringspolitik och i svåra tider har Finland varit känt för emigration snarare än immigration. (Räsänen 2010) Trots att det långt tillbaka i landets historia funnits etniska minoriteter som samer, finlandssvenskar, ryssar, romer och judar i Finland, är det först när landet börjat få allt fler invandrare också från andra världsdelar som landet börjat ses som mångkulturellt (Hebert & Karlsen 2010). Man kan säga att Finland är i en process av att formas till ett mångkulturellt land (Karlsen & Westerlund 2010). Tabell 1 visar den kraftiga ökningen av invandrare i Finland 1991–2017.

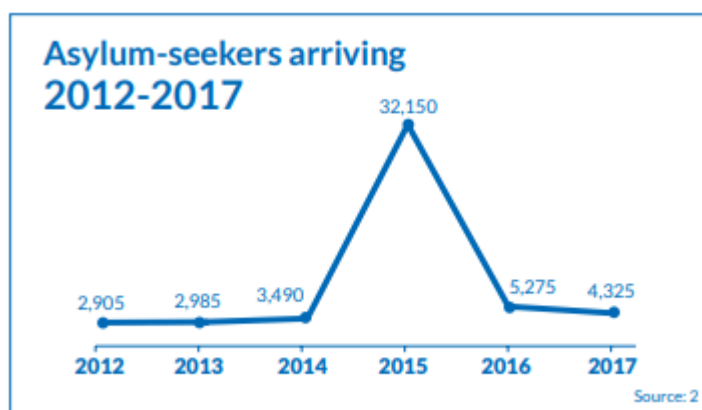
Omkring 7 procent av Finlands befolkning har ett främmande språk, det vill säga ett annat språk än finska, svenska eller samiska, som modersmål. Det motsvarar drygt 400 000 personer. Bland dessa är de största språkgrupperna ryska, estniska och arabiska. (Statistikcentralen 2020) Människor flyttar till Finland av många orsaker och det är egentligen en ganska liten andel som kommer som flyktingar. Av de som bosatte sig i Finland 2018 kom cirka 10 procent till Finland för att få internationellt skydd, medan 15 procent flyttade på grund av studier, 22 procent på grund av jobb och 26 procent av familjerelaterade orsaker (Europeiska migrationsnätverket 2018).

Väestö syntyperän ja taustamaan mukaan 1990–2017
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä

Tabell 1: Totalt antal invandrare i Finland 1991–2017. Undervisnings- och kulturministeriet 2019.

Antalet nyanlända asylsökande i Finland har sedan år 2012 rört sig mellan 2900 och 5300, med undantag av år 2015, då över 32 000 personer sökte asyl i Finland till följd av flyktingkrisen som tillfälligt ökade invandringen drastiskt i hela Europa (se tabell 2). Jämför man med andra nordiska länder och särskilt Sverige är antalet asylsökande i Finland ändå få. I Sverige sökte över 156 000 personer asyl år 2015. (UNHCR 2019)

Tabell 2: Antalet nyanlända asylsökande i Finland åren 2012–2017. UNHCR 2019.

2.2 Integration i Finland

När invandrare anländer till Finland möts de av många utmaningar, såsom ett för dem tufft och obekant klimat och förhållandevis små samhällen. I Finland är förväntningarna höga på att man snabbt ska lära sig språket och assimileras, det vill säga anpassa sig, till samhället. (Karlsen & Westerlund 2010)

Den finska staten har organiserade system för hur nyinflyttade integreras. Invandrare erbjuds stöd för att anpassa sig till det finska samhället, lära sig landets språk och hur samhället fungerar samt för att få en utbildning och ett arbete. Om invandraren passerat läropliktsåldern kan hen delta i integrationsutbildning i enlighet med Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare (härefter GLPI 2012). Vid behov görs en personlig integrationsplan upp. (Undervisnings- och kulturministeriet 2019, 16; Lagen om främjande av integration 1386/2010)

Integrationsprocessen handlar inte bara om invandrerens anpassning till det finska samhället. Integration är en dubbelriktad process som innefattar en växelverkan mellan invandraren och omgivningen. Ett fortgående umgänge mellan invandrare och majoritetsbefolkning är en viktig del av integrationsprocessen. (GLPI 2012) Det handlar alltså om mycket mer än att invandraren ska lära sig om kulturen i det nya hemlandet. Det handlar också om en utveckling och anpassning av det finländska samhället och kulturlivet för att skapa utrymme för en större mångfald.

I de kulturpolitiska målsättningar för 2025 som publicerats av Undervisnings- och kulturministeriet (2017) betonas behovet av att utveckla det finska kulturlivet. Visionen är att kulturlivet i Finland år 2025 ”är mångformigt och utvecklas genom internationell växelverkan” (Undervisnings- och kulturministeriet 2017, 34). Några målsättningar som omnämns är en förverkligad kulturell mångfald, olika gruppers möjlighet att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur, verkställande av kulturella och språkliga rättigheter samt konstens och kulturens inverkan på människors hälsa och välbefinnande. Till målsättningarna hör också att det kulturella deltagandet ökar och att skillnaderna i olika befolkningsgruppers kulturella deltagande jämnas ut. (Undervisnings- och kulturministeriet 2019, 33–35; Undervisnings- och kulturministeriet 2017, 33–39) Invandrerens deltagande i fritidsverksamhet är såsom i andra nordiska länder anmärkningsvärt lägre jämfört med ursprungsfinländare. De kulturpolitiska målsättningarna i Finland strävar alltså efter att öka gemensamma aktiviteter mellan invandrare och finlän-

dare, öka invandrares möjligheter att bekanta sig med finsk kultur och att med kulturens hjälp förenkla och försnabba processen att bli delaktig i det finska samhället. (Undervisnings- och kulturministeriet 2019, 33)

3 Pedagogik och interkulturalitet

Kulturell mångfald är ett viktigt och aktuellt tema i dagens skolvärld. Det har gjorts mycket forskning kring mångfaldsfrågor i samhället och det finns därför många sätt att närma sig ämnet. Min teoretiska referensram grundar sig i första hand i litteratur kring interkulturell pedagogik. Jag inleder teoridelen med att öppna upp begreppet interkulturalitet och presenterar sedan den interkulturella pedagogiken, dess uppkomst och praktiska tillämpningar samt interkulturell musikpedagogik. I slutet av kapitlet diskuteras attityder och kompetenser som ger goda förutsättningar för lyckade kulturella möten.

3.1 Interkulturalitet

Kultur kan förstås på vitt skilda sätt beroende på sammanhang. Enligt Lahdenperä (2004, 13) är kultur ett meningssystem som ger ordning och inriktning i människans liv. Kultur kan syfta på allt från kulturella artefakter till traditioner, kollektiva normer, språk, trosföreställningar, tankesätt, självuppfattning, relationer och kommunikation. Enligt SAOL syftar begreppet kultur på mänsklig verksamhet inom ett visst område och en viss tid, såsom vetenskap, litteratur, konst eller musik (SAOL 2015).

När man talar om olika kulturer är det viktigt att inte betrakta dem som statiska, utan dynamiska, komplexa och föränderliga (Banks 2002). Det här innebär att processen att lära sig om kulturer är komplex och pågår hela livet. Eftersom kulturer förändras med tiden, kan man aldrig bli fullärd eller till fullo förstå en kultur. Ibland används kultur som en synonym till etnicitet. Man talar då om någons kulturella bakgrund och syftar alltså på deras etniska bakgrund. Det här sättet att använda sig av uttrycket kulturell bakgrund förekommer ofta inom interkulturell pedagogik (Lahdenperä 2004).

När jag i mitt arbete talar om att kulturer möts i körsången syftar jag till en helhet av kulturens olika beståndsdelar enligt Lahdenperä (2004, 13) definition. Beroende på hurdan repertoar man väljer till kören kan olika livssyner och trosföreställningar komma till ytan och i kören som socialt sammanhang speglas också körsångarnas traditioner, normer, kommunikation och känslor. Samtidigt är språk ständigt närvarande i körsången, inte minst i interkulturella körer, genom språken man sjunger på och genom kommunikationen mellan körledare och körsångare, samt körsångare emellan.

Begreppet interkulturalitet används i sammanhang där människor med olika kulturell bakgrund möts och olika språk och vanor kommer i kontakt med varandra. ”Inter” handlar om en växelverkan eller en mellanmänsklig interaktion. Termen interkulturell betonar på så vis en aktiv växelverkan mellan kulturer, i jämförelse med termen mångkulturell, där ”mång” i sammanhanget beskriver ett mera statiskt tillstånd eller en situation. Interkulturell pedagogik syftar på så vis till ett ömsesidigt och jämlikt samarbete där de olika meningsskapande kulturerna tillåts att samverka med varandra, berika varandra och lära av varandra. (Lahdenperä 2004; Lorentz 2013; Räsänen 2010)

3.2 Den interkulturella pedagogikens uppkomst och utveckling

Den interkulturella pedagogiken (*multicultural education*) startade ursprungligen som en reformrörelse i USA, vars mål var att omstrukturera läroplanen och skolundervisningen så att elever från alla samhällsklasser, raser, etniska grupper och kön kunde ges samma pedagogiska möjligheter. En av de ursprungliga målsättningarna med interkulturell pedagogik är att ena nationen genom USA:s gamla motto ”*e pluribus unum*”, ”av många, en”, och se till att frihet, rättvisa och jämlikhet är tillgängligt för alla. (Banks 2002)

Interkulturell pedagogik kan ses som en reformrörelse som startats för att ändra rådande föreställningar kring etnicitet och ras som leder till stereotyper och diskriminering, samt för att skapa lika förutsättningar för alla elever i skolan. En av de givna målsättningarna är därför att minska diskriminering och dess följder. Till målsättningarna hör också att ge studerande redskap att navigera mellan sin egen kultur, majoritetskulturen och andra etniska kulturer. En av de viktigaste utgångspunkterna för den interkulturella pedagogiken är att kulturell mångfald berikar såväl samhället som den enskilda individens liv. Ett mångkulturellt undervisningsinnehåll anses också stöda studenters läs- och räkneförmåga, genom att erbjuda ett meningsfullt undervisningsinnehåll som gör att studerande lär sig bättre. Ytterligare en målsättning är att lära sig att förstå sig själv och sin egen kultur. För att till fullo förstå sig själv och sin egen kultur behöver man gå utanför sitt eget perspektiv och spegla sig själv och sin kultur ur perspektivet av en annan kultur. Genom att bekanta sig med andra kulturer och lära sig en förståelse för det som är annorlunda väcks också en respekt. (Banks 2002)

I Norden har samhällsutvecklingen varit en annan i jämförelse med USA och behovet av interkulturell pedagogik kan därför se lite olika ut i de olika världsdelarna. På

svenska myntades termen interkulturell pedagogik i mitten av 1980-talet och syftar till en samhörighet mellan olika grupper i ett samhälle (Lahdenperä 2004). Medan begreppet mångkulturell pedagogik (*multicultural education*) är den term som använts mest i USA och Storbritannien, har interkulturell pedagogik (*intercultural education*) fått starkare fotfäste i övriga Europa (Lahdenperä 2004). I allmänhet likställs alltså betydelsen av mångkulturell och interkulturell, men de olika termerna föredras i olika delar av världen.

Den interkulturella pedagogiken har på många sätt förändrat synen på mångfald i undervisningen i Norden. Tidigare har den så kallade invandrarundervisningen antingen riktat sig direkt till invandrarna, eller undervisat om invandrarna, men den interkulturella undervisningen riktar sig till alla. Ända sedan den interkulturella pedagogikens uppkomst har den här värderingen varit grundläggande, att alla, inte bara de som tillhör vissa folkgrupper eller marginaliserade grupper, ska få redskap att fungera i en kulturellt mångfacetterad värld (Banks 2002). Genom interkulturell pedagogik kan ungdomars engagemang i internationella frågor och samhällsansvar över nationalitetsgränser också ökas, vilket kan ses som en målsättning i sig (Lahdenperä 2004). Interkulturell pedagogik ska ändå inte ses som en teknik eller en samling specifika metoder, utan snarare som en filosofi eller ett perspektiv som influerar hela utbildningsväsendet (Räsänen 2010).

3.3 Interkulturell pedagogik i praktiken

Det finns många sätt att förhålla sig till kulturell mångfald i praktiken. Schippers (2005) beskriver fyra olika förhållningssätt som i olika utsträckning beaktar kulturell mångfald. I ett monokulturellt förhållningssätt är den härskande kulturen den enda som tas i beaktande, medan ett mångkulturellt förhållningssätt innebär att man erkänner en mångfald av kulturer, men ingen kontakt eller utbyte sker emellan dem. Ett interkulturellt förhållningssätt karaktäriseras av en lös kontakt mellan kulturer och en viss ansträngning görs för att skapa en ömsesidig förståelse. Det fjärde förhållningssättet, ett transkulturellt förhållningssätt, kännetecknas av ett djupgående utbyte av tankar, idéer och värderingar. (Schippers 2005)

Enligt den här indelningen har alltså termerna mångkulturell och interkulturell olika betydelse, och för ett djupt kulturellt utbyte används en tredje term, transkulturell. När jag gjort valet att i första hand använda mig av termen interkulturell är det inte utgående

från de här förhållningssätten, utan snarare utifrån Lahdenperäs (2004) och andra nordiska pedagogers rekommendationer. Schippers (2005) fyra förhållningssätt ger ändå en beskrivande bild av att det finns flera nivåer av hur man tar mångfald i beaktande. Frågan är mera komplex än att ta eller inte ta i beaktande.

Det finns vidare många olika vägar att gå för att låta interkulturell pedagogik ta plats i undervisningen. Det är lätt att i tanken begränsa interkulturell pedagogik till ett visst specifikt delområde, som att minska elevernas fördomar, eller att ta in material från olika kulturer i undervisningen. Interkulturell pedagogik förverkligas i sin helhet genom en djupare omvandling av hela skolsamhället och utbildningssystemet. Banks (2002, 13–18) räknar upp fem olika dimensioner av interkulturell pedagogik:

- Innehållsintegrering (*content integration*) – att ändra på själva kursinnehållet i skolan och lyfta fram till exempel flera färgade författare
- Kunskapsskapandeprocessen (*the knowledge construction process*) – att öka kunskapen om hur kunskap skapas och vilken roll det spelar om man är en kvinna eller tillhör en minoritet, samt hur våra fördomar påverkar kunskapsskapandeprocessen
- Att minska på fördomar (*prejudice reduction*) – att öka positiva attityder gentemot andra raser och etniska grupper, till exempel genom gränsöverskridande samarbeten
- Rättvisepedagogik (*an equity pedagogy*) – att undervisa på ett sätt och med metoder som underlättar för minoriteter så att de har samma förutsättningar som alla andra att lära sig, till exempel genom att ta olika inlärningsstrategier i beaktande i undervisningen
- En bemyndigande skolkultur och social struktur (*an empowering school culture and social structure*) – att omstrukturera skolans kultur och organisation för att skapa jämlikhet och lika möjligheter för alla att lyckas

För att dessa dimensioner ska kunna förverkligas krävs förändring på många plan. Såväl skolmiljön som undervisningsinnehållet och skolpersonalens inställning behöver ses över. En interkulturell skola kännetecknas enligt Banks (2002, 18–20) av:

- att skolpersonalen har lika höga förväntningar på alla elever (oberoende av ras och ursprung) och hjälper studerande att nå sina drömmar
- att händelser och situationer betraktas från flera synvinklar än ”den vite mannens perspektiv”

- att undervisningsstilarna motsvarar den studerandes inlärningsstil, kultur och motivation
- att studerandes modersmål och dialekt respekteras
- att undervisningsmaterial granskas och omformas för att skildra händelser ur mångsidiga perspektiv
- att intelligens och kunskaps mäts på ett sätt som gynnar alla
- att skolmiljön granskas och formas för att visa upp en större mångfald.

För att i praktiken inkludera ett interkulturellt innehåll i undervisningen presenterar Banks (2002) fyra angreppssätt. Det första sättet innebär att man tar in olika kulturer främst genom firandet av olika högtidsdagar och minns hjältar från olika kulturer. Det andra angreppssättet innebär att kunskap läggs till i den existerande läroplanen. Man lägger till exempel till böcker av författare från andra kulturer. Det tredje angreppssättet innebär en omstrukturering av läroplanen så att studenterna kan se kunskap, koncept och problem ur andra synvinklar än den rådande kulturen. Det fjärde angreppssättet innebär att studenterna aktiveras till handling, till exempel genom att skicka in förslag på hur skolans bibliotek kunde bredda sitt utbud så att en större kulturell mångfald får plats. (Banks 2002, 29–31)

I Finland är det vanligt att inkludera interkulturell pedagogik i undervisningen genom temadagar och -veckor. Den här metoden har fått kritik, eftersom den inte på djupet presenterar kunskap från andra synvinklar än majoritetskulturen, utan bara ger en ytlig presentation av andra kulturer. När temaveckan är över återgår undervisningen igen till det normala utan att en egentlig förändring har skett. (Räsänen 2010) Temaveckor kan jämföras med Banks första och andra angreppssätt som nämns ovan, att fira högtidsdagar och att addera mångkulturellt innehåll till undervisningen utan att i övrigt ändra på läroplanen eller de synvinklar ur vilka kunskap lärs ut (Banks 2002).

3.4 Interkulturell pedagogik inom musikpedagogiken

Interkulturell pedagogik kan enligt Banks (2002) tillämpas i alla skolämnen. Enligt den logiken har interkulturell pedagogik en given plats också i musikundervisningen. Varför interkulturell pedagogik behövs i musikundervisningen utkristalliseras vidare genom tre argument av Drummond (2005). För det första lever vi i en värld av kulturell mångfald. Interkulturell pedagogik skapar en medvetenhet som bryter ner ignorans, som i vissa fall är orsak till rasism. För det andra kan mångkultur inom musikpedagogiken innebära mer

rättvisa förutsättningar för alla att lära sig. För det tredje har majoriteten något att lära sig av minoriteten. De här argumenten återspeglar Banks (2002) tankar om interkulturalitet och interkulturell pedagogik i stort som något som berikar vårt samhälle och skapar en ökad respekt för andra kulturer.

Genom den ökade kulturella mångfalden i samhället utmanas musikpedagoger enligt Karlsen och Westerlund (2010) att lyfta fram världsmusik och olika sätt att lära sig musik. Musikpedagoger behöver se till att undervisningen är meningsfull för alla elever, oberoende av socialt och kulturellt ursprung. Genom det allt mer mångkulturella elevunderlaget möter musikpedagoger nya utmaningar, som att hitta en lämplig nivå för att bygga på elevernas väldigt varierande kunskap, eller att förstå musikens sociala, kulturella och religiösa betydelse för olika elever. Genom att tvingas omforma undervisningen och se den ur nya perspektiv hävdar Karlsen och Westerlund (2010) att en ökad kulturell mångfald i skolorna kan fungera som ett nyttigt test för hur demokrati fungerar i musikpedagogiken. (Karlsen och Westerlund 2010)

Vad gäller repertoarval bör musikpedagogen ha insikt i den komplexa kulturella identiteten hos dagens unga. Om unga själva får välja repertoar i musikundervisningen vill de så gott som alltid sjunga och spela musik som jämnåriga vänner i deras närhet lyssnar på. Man kan alltså inte som musikpedagog utgå från att en person med invandrarbakgrund föredrar att sjunga musik som härstammar från den egna etniska kulturen, eller att de är särskilt insatta i den. I Saethers (2010) undersökning framkom att unga studenter inte alltid uppskattar musik från deras egen etniska kultur. Bland flera av de vuxna musikstudenterna i undersökningen hade intresset för den typen av musik väckts först efter att de flyttat till Sverige. Det är på samma sätt lätt att som pedagog göra förhastade antaganden om hurdan musik elever med mångkulturell bakgrund lyssnat på och spelat under sin uppväxt. Saether (2010) exemplifierar hur hon under en av sina intervjuer tog för givet att intervjupersonen talade om en persisk ney-flöjt, då han berättade att han spelat flöjt i grundskolan. Det visade sig senare att han spelat blockflöjt, precis som man gör i många nordiska grundskolor.

Ett av de vanligaste teman som lyfts fram bland de kritiska rösterna mot interkulturell pedagogik i musikundervisningen är autenticitet (Hebert & Karlsen 2010). Autenticitet förknippas inom musiken vanligtvis med en ”historisk korrekthet” (Schippers 2009). När man tar musiken ur sitt sammanhang och undervisar den på ett icke-autentiskt sätt finns det en risk att kunskapen blir alltför förenklad, vilket kan öka fördomar och stereo-

typer (Hebert & Karlsen 2010). Vad autenticitet i praktiken innebär i ett skolsammanhang finns det många åsikter om. En del anser att en musikpedagog behöver känna till en kultur på djupet för att kunna undervisa den på ett autentiskt sätt, så som den ter sig utanför ett skolsammanhang (Hebert & Karlsen 2010). Det här är ett problematiskt synsätt av flera anledningar. Som tidigare nämnts är kulturer föränderliga, vilket gör det svårt att peka ut vad som är rätt och fel inom en viss musikkultur. Två olika representanter av samma kultur kan också tolka musik från den egna kulturen på olika sätt (Schippers 2009). Om man ser ett strikt autentiskt undervisningssätt som det enda rätta är det inte heller bara världsmusik som faller bort, utan nästan all komponerad musik som inte är skriven specifikt för att framföras av skolbarn eller som komponerats eller improviserats fram i skolan (Hebert & Karlsen 2010). Skolundervisningen kan aldrig vara perfekt eller helt autentisk då skolmiljön alltid är ett slags konstgjort samhälle.

3.5 Förutsättningar för kulturella möten

För lyckade interkulturella möten krävs enligt Räsänen (2010) vissa förmågor och attityder från alla parter. Dels handlar det om kommunikativa färdigheter, att kunna lyssna, att ha vissa språkliga färdigheter, att kunna analysera egna fördomar och se saker ur någon annans perspektiv. Borgström (2004) framhäver också språkets roll i integrationsprocessen. Mycket av vår kultur finns inbyggt i språket, vilket kan leda till missförstånd som bottnar i språkets kulturella betydelser. Man kanske förstår orden, men inte meningen bakom dem. Dessutom skiljer sig kroppsspråk och gester mellan olika kulturer, liksom tidsuppfattning och hur stort personligt utrymme man förväntas ta. (Borgström 2004)

Lyckade interkulturella samarbeten kräver också, enligt Räsänen (2010), vissa inställningar och attityder, såsom respekt, empati, icke-våld och rättvisa. En vilja att agera genom att vara beredd att kommunicera med representanter av andra kulturer och att våga försvara de som är i en marginaliserad ställning är också förutsättningar för ett gott samarbete. Ett samarbete över kulturgränserna kan vara utmanande om det berör djupa kulturella strukturer såsom tro, värderingar eller världsuppfattning, eftersom de ofta är grundläggande för människors personlighet och världsbild. Människor måste hitta en tillit till varandra och en tro på att det faktum att man är olika inte betyder att ens kulturella integritet är hotad. Framför allt är ändå en ömsesidig respekt och en vilja att lära av varandra central i kulturmötet. (Räsänen 2010)

En av den interkulturella pedagogikens målsättningar är att utrusta människor från alla kulturer för att leva i en värld av kulturell mångfald. Många forskare talar om att utveckla en interkulturell kompetens, något som är essentiellt för alla som lever i ett mångkulturellt samhälle och i synnerhet för pedagoger som arbetar i en mångkulturell miljö. Lärare behöver utrustas för att förstå konsekvenser av migrationsprocessen och vad de innebär i undervisningssammanhang (Borgström 2004; Valtersson 2019). Genom att lära sig förstå hur integrations- och asylprocesser fungerar och utveckla sin interkulturella kompetens kan man som pedagog vara bättre förberedd för eventuella svåra situationer som kan uppstå (Valtersson 2019).

Interkulturell kompetens kan enligt Lorentz (2013) delas in i tre delkompetenser: kommunikativ kompetens, social kompetens och medborgerlig kompetens. I korthet innebär kommunikativ kompetens en kunskap om och erfarenhet av möten där kommunikation står i centrum. Social kompetens i det här sammanhanget uppnås genom att lära sig att hantera relationer mellan sig själv, andra människor och övriga delar av samhället. Det handlar också om en förståelse för hur dagens postmoderna samhälle påverkar identitet, etnicitet, nationalitet, språk, synen på kunskap och lärande. Medborgerlig kompetens handlar i sin tur i korthet om hur vi ska kunna leva tillsammans, sida vid sida. Den medborgerliga kompetensens grund är kunskap, förståelse och insikt om varför begrepp såsom rättvisa, demokrati, jämställdhet, medborgerliga rättigheter och skyldigheter är viktiga. (Lorentz 2013)

För att öka sin interkulturella kompetens och lära sig ett interkulturellt förhållningssätt behöver man lära sig att förstå den andres kultur och samtidigt öka medvetenheten om den egna kulturen. För att lära känna en annan kultur behöver man först ha en medvetenhet om den egna kulturen och det perspektiv ur vilket man själv betraktar andra kulturer. För att till fullo förstå sig själv och sin egen kultur behöver man å andra sidan gå utanför sitt eget perspektiv och spegla sig själv och sin kultur ur perspektivet av en annan kultur. Det är alltså i mötet med den andre som man lär känna både den andres och sin egen kultur. Man lär sig förstå den andre, samtidigt som man tvingas fundera på var man själv står i relation till den andre. Fredliga möten med andra kulturer kan bidra till en ömsesidig respekt och förståelse av den andre och på så vis minska spänningar mellan olika grupper. (Räsänen 2010; Lahdenperä 2004; Borgström 2004; Banks 2002)

Det är viktigt att komma ihåg att det finns stora kulturella skillnader inte bara mellan utan också inom etniska grupper. Banks (2002) kallar det här fenomenet för *intraetnisk mångfald*. Om man generaliserar genom att behandla alla från en etnisk grupp på

samma sätt eller talar om en etnisk grupp utan att beakta att där finns individuella skillnader och mindre grupper, stärker man stereotyper och fördomar (Banks 2002, 59).

Som en del av den interkulturella kompetensen är det viktigt att vara medveten om den kulturella identitetens komplexitet. Den kulturella identiteten formas genom hela livet och särskilt unga människor identifierar sig inte nödvändigtvis med en specifik kultur. Den unga tar intryck från olika kulturer och plockar sina värderingar och uttryck från den egna etniska kulturen, från sina sociala sammanhang och från sociala medier. (Lahdenperä 2004; Banks 2002) Man kan anse sig tillhöra många olika kulturella grupper, utgående från språk, samhällsklass, etnicitet, religion och kön. Genom att den kulturella identiteten är allt mer individuellt konstruerad verkar det som om förhållandet mellan etnicitet och musiksmak, musikaliska färdigheter och aktiviteter är allt mer flytande (Schippers 2010). Istället för att överhuvudtaget försöka se den kulturella identiteten som en beständig plats, menar Pääjoki (2004) att man kunde se konsten som en plats, där den egna identiteten har utrymme att växa fram och formas.

På grund av den intraetniska mångfalden och den kulturella identitetens föränderliga natur behöver man se människor som individer snarare än som representanter för sin kultur. Det är viktigt att lära sig om varandras kulturer och känna till var man kommer ifrån, men människan och den kulturella identiteten är alltför komplex för att generaliseras till en viss kultur. (Räsänen 2010, Banks 2002, Lahdenperä 2004) Det här innebär ändå inte att alla ska behandlas lika, oberoende av kulturell bakgrund. Det är idag ett starkt samhälleligt ideal att alla ska behandlas lika. Att blunda för kulturella skillnader kan ses som ett sätt att undvika kulturella klavertramp. Det är ändå ett problematiskt tillvägagångssätt, eftersom man på så vis negligerar alla slags kulturella skillnader. Det blir på så vis en motpol till det man kallar kulturell sensibilitet, som innebär att man iakttar och observerar just kulturella skillnader. (Lahdenperä 2004)

I mötet av kulturer är det eftersträvansvärt att lära av varandra istället för om varandra. Hur mycket kunskap vi än har om andra kulturer kan vi inte dra några slutsatser om en person utgående från dennes etniska bakgrund, eftersom vi inte kan känna till hens mosaik av kulturella identifikationer. Det är lätt hänt att man intresserar sig för andra kulturer genom att se det som något exotiskt och annorlunda. Pääjoki (2004) talar om att se på kulturer med en turists ögon, man är intresserad, men vill behålla ett avstånd. Det här leder till en stark indelning i ”vi” och ”de” på ett sätt som inte bygger upp ett gott interkulturellt samarbete, eftersom vi gärna vill att den andre ska förbli exotisk. När vi lär oss *av* den andre istället för *om* den andre måste vi erkänna att vi inte alltid kan förstå.

Vi måste närma oss varandra med öppet sinne och ödmjuk attityd och vara öppna för att omforma våra attityder och oss själva. (Saether 2010)

Konsten kan enligt Pääjoki (2004) fungera som ett utrymme för att på ett lekfullt sätt utmana våra egna förutfattade meningar och vårt sätt att se på världen. Pääjoki (2004) använder sig av Homi Bhabhas koncept *third space* för att beskriva konsten som mötesplats för kulturer. Jag förstår *third space* som ett gränsland där man stiger utanför sin kulturella bekvämlighetszon för att möta den andre på neutral mark och kritiskt granska sina egna uppfattningar. På så vis kan konsten vara en plats där man kan överskrida kulturella gränser i ett gemensamt gränsland.

4 Körsång ur ett interkulturellt perspektiv

Med teorierna från kapitel tre som grund går jag nu in på musik, körsång och i synnerhet körsång i en interkulturell kontext. Jag börjar med att helt kort diskutera varför människor sjunger i kör och presenterar sedan undersökningar som behandlar körsång som hälsofrämjande verksamhet, social gemenskap, en trygg atmosfär och en mötesplats för språk och kulturer.

4.1 Varför sjunger man i kör?

Körsången är utbredd i Finland och Norden och en populär fritidssysselsättning. Det finns en mängd olika orsaker varför människor vill sjunga i kör, men sociala och emotionella faktorer verkar väga tyngst. Louhivuori, Salminen & Lebaka (2005) utforskade körkultur som social främjare av välmåendet och konstaterade att körsången gjorde att välmåendet bland deltagarna ökade, både genom nya sociala kontakter och genom musikaliskt lärande. Deras resultat visade att de sociala aspekterna var viktiga för körsångare både i Finland och i Sydafrika, men att vänskap och sociala aspekter av körsången verkade rentav ännu viktigare i Finland än i Sydafrika. Kanske kan det bero på att det i den finländska kulturen annars är svårare att ta kontakt med andra människor. (Louhivuori m.fl. 2005)

Det är ändå inte lika självklart i alla kulturer att körsång är en rolig och nyttig hobby. I Norden ifrågasätts körsång sällan, men när man har att göra med människor från olika kulturer, där körsång inte är lika vanligt, kan man behöva motivera varför körsång behövs och är bra och roligt. (Louhivuori m.fl. 2005) I interkulturella körer finns det dessutom många andra aspekter som spelar in. I vårt västerländska samhälle känns det som en självklarhet att man kan och får gå på körövningar vilken dag man vill. I vissa kulturer och religioner är det inte en självklarhet att framförallt kvinnor kan gå ut ensamma på kvällarna och delta i en sådan aktivitet (Valtersson 2019).

4.2 Körsångens inverkan på hälsa och välmående

Det finns en uppsjö av forskning som undersökt vilken inverkan musik och körsång har på hälsa och välbefinnande. Musik påverkar oss på många plan och det finns forskning

som framhäver såväl fysiologiska, psykologiska, emotionella som sociala aspekter genom vilka musik och körsång i synnerhet påverkar vår hälsa och vårt välmående. Clift m.fl. (2010) har gjort en omfattande översikt över forskning som undersöker körsång, välmående och hälsa. Särskilt under 2000-talet har det gjorts en stor mängd forskning om körsång och hälsa genom många olika metoder och med varierande resultat. På grund av den stora variationen i forskningens utformning, samt att många undersökningar föregått under en kort tid, är det svårt att dra tydliga slutsatser. I det stora hela kan man säga att mycket tyder på att körsång kan främja socialt välmående och förebygga fysisk hälsa. (Clift m.fl. 2010)

Körsång påverkar vårt välmående i största allmänhet och vår uppfattning om vår egen hälsa. Lindström (2006) undersökte körsångens hälsofrämjande effekter bland fritidskörare, körer under arbetstid och körer för sjukskrivna. Resultaten av undersökningen visade bland annat att 65 procent av deltagarna ansåg sig må bra innan körövningen, 87 procent under körövningen och hela 94 procent efter körövningen. I resultaten framkom också att en del av de sjukskrivna upplevde sig fungera bättre i vardagen tack vare kören. De såg bland annat förbättringar i minne och koncentration, förmågor som försämrats i samband med sjukskrivningen. (Lindström 2006, 125–127)

Även om fysiska skador inte botades genom körsång, upplevde deltagarna i Lindströms undersökning en fysisk förbättring genom att de kände sig mera avslappnade och lugna i kroppen. Samtidigt förbättrades hållningen och andningen, såväl under körövningarna som utanför körövningarna (Lindström 2006, 127–128). Många av deltagarna kände sig också mer energiska, vilket av många upplevdes som positivt, men hos en del också upplevdes försämrade nattsömnerna.

Körsång ökar sångarnas positiva känsloupplevelser och minskar negativa känsloupplevelser (Kreutz, Bongard, Rohrman, Grebe, Bastina, & Dodapp 2003). Weinstein m.fl. (2016) upptäckte vidare att positiva känslor, känslor av inkludering, association och endorfinutsöndring ökade under körövningarna. Körsång ökar smärtröskeln och kan dessutom hålla oss friska genom att stärka vårt immunförsvar. Båda undersökningarna utfördes genom dels fysiologiska tester, dels körsångarnas beskrivningar av sina subjektiva upplevelser. (Kreutz m.fl. 2003; Weinstein m.fl. 2016)

4.3 Körsång och gemenskap

Att vara del av en social gemenskap har genom tiderna varit avgörande för människans överlevnad. Än idag har social gemenskap stor betydelse för människans hälsa och välbefinnande. Som Louhivuori m.fl. (2005) konstaterade, är de sociala aspekterna en av de viktigaste orsakerna till varför människor sjunger i kör. Weinstein m.fl. (2016) grundar sig på en mängd olika forskningar då de hävdar att en kombination av aspekter inom den musikaliska aktiviteten, såsom gemensam motivation, delad uppmärksamhet, att förutse varandras rörelser, fysisk koordination och upplevelse av delad framgång, främjar social närhet i grupper. Var och en av dessa kan i sig stärka en upplevelse av social närhet och tillsammans gör de musikskapande till en stark gemenskapsskapande process. Anmärkningsvärt med Weinsteins m.fl. (2016) undersökning är att resultaten visar att gemensamt sjungande skapar en känsla av social närhet också i stora körer där sångarna inte är bekanta för varandra. Studien kom till slutsatsen att skillnaden i social gemenskap rentav var större i en masskör på över 200 personer, jämfört med en mindre kör. Efter en enda övning kände sångarna i masskören en stark social gemenskap som kunde jämföras med nivån av de mindre körer som övar tillsammans regelbundet. (Weinstein m.fl. 2016)

Musikalisk aktivitet och körsång i synnerhet har en förmåga att skapa en stark känsla av gemenskap. Men en stark gemenskap kan också ha en baksida. Djupsund (2019) undersökte finlandssvensk körsång och dess roll i identitetsskapande, gemenskap och utanförskap. Resultaten av undersökningen visar att körsång kan skapa en stark gemenskap, men det kan också skapa gränser med utanförskap som följd. När det skapas ett starkt ”vi” finns någonstans också ett avgränsat ”de” som inte passar in. I körer finns ofta också starka kulturella normer, som kan vara svåra att förstå om man inte är en del av gruppen. I sångtexterna kan finnas en inbyggd humor som kräver en viss kulturell kompetens för förstås, till exempel snapsvisor. (Djupsund 2019)

Tanken med interkulturell körsång är att det ska vara en öppen gemenskap dit alla är välkomna oberoende av bakgrund. Man kan fråga sig varför interkulturella körer behövs. Man kan tänka sig att alla körer borde vara öppna för nya sångare och att det aldrig borde spela någon roll var man kommer ifrån. Utgående från Djupsunds (2019) resultat kan man ändå dra slutsatsen att det finns behov av körer som inte bygger på starka kulturella normer inom en specifik folkgrupp. Med det sagt kan man också se de inbyggda kulturella aspekterna av körsång som en möjlighet att lära sig mer om en viss

kultur genom musiken. Här krävs en medvetenhet som ledare, en kulturell kompetens, att kunna se objektivt på den egna kulturens musik för att upptäcka de kulturella aspekter som finns inbyggda i språket och musiken.

För att kören ska fungera som en plats där sångarna vågar uttrycka sig och vara en aktiv del av gemenskapen är det grundläggande att försöka skapa en trygg atmosfär. Trygghet är enligt Lindström (2006) en nyckel i körsång. Körsångarna behöver ett visst mått av trygghet för att våga prova på körsång om man inte sjungit i kör tidigare. När man väl är i kören är musik och sång ett starkt redskap för att bygga upp tryggheten i en grupp. (Lindström 2006) När sångarna känner sig trygga i kören byggs en stark tillit, vilket gör att man kan tala om både små och stora saker tillsammans. Körupplevelsen kan därmed av vissa körsångare uppfattas som en närmast terapeutisk process (Louhivuori m.fl. 2005, 88–89).

4.4 Kören som mötesplats för kulturer och språk

Det har under de senaste årtionden genomförts ett stort antal musikaliska projekt i syfte att stöda integrationen bland invandrare (Saether 2010; Valtersson 2019). Valtersson benämner körer som har som främsta syfte att skapa kulturmöten integrationskörer eller blandkörer. Till integrationskörer är alla välkomna. Musikens roll är här en gemensam aktivitet genom vilken sociala möten kan ske och genom vilken man lär sig om olika kulturer. Enligt Valtersson finns det en mängd orsaker till att vilja sjunga i en integrationskör. En invandrare vill tala svenska med en modersmålstalande, en pensionär vill lära känna yngre människor, en är trött på sin gamla kör, en vill hjälpa invandrare, en ensam vill träffa folk och så vidare. (Valtersson 2019; Jansson 2018)

Musik har genom tiderna använts både i syftet att förena människor och att skilja människor åt. Musik kan användas för att skapa gemenskap, men som Djupsund (2019) beskriver så har gemenskapen också en baksida som är utanförskap. Musik har bland annat använts som medel för att bygga upp nationalism och på så vis öka klyftor mellan människor, samtidigt som det skapar en stark känsla av enhet inom gruppen. Eftersom musiken kan användas för att bygga upp fördomar är den enligt Räsänen (2010) också ett effektivt medel för att bryta ner dem. Musik är ett effektivt kommunikationsmedel som sträcker sig över språkgränser och är därför i sig ett kraftfullt medel för att bygga fred mellan grupper. (Räsänen 2010) För att bryta ner fördomar är det också viktigt att

skapa fredliga möten mellan människor och folkgrupper. Det är viktigt att mötena sker i en fredlig, inte tävlingsinriktad atmosfär och att alla parter är likvärdiga i situationen (Banks 2002). Konst och musik kan fungera som ett tomt utrymme där vi kan mötas utan att fokusera på skillnader och klassificeringar, ett *third space* (Pääjoki 2004).

Sång och musik är ett effektivt hjälpmedel i språkundervisning och används ofta som en del av SFI-undervisningen (Svenska för invandrare). SFI-undervisning riktar sig till personer som fått asyl, vilket betyder att personer som väntar på asylbesked inte kan ta del av SFI-undervisningen. I Sverige har interkulturella körer sett som sin uppgift att skapa möjligheter för personer som väntar på asylbesked att börja lära sig landets kultur och språk. (Valtersson 2019) Interkulturella körer där språkinlärning står i fokus kallar Valtersson för språkkörer. Man sjunger sånger på det språk man vill lära sig (till exempel svenska eller finska i Finland) och diskuterar tillsammans innehållet i sångerna och svåra ord. Repertoaren består ofta till stor del av sånger med enkla förståeliga texter och texter som kan tillämpas i vardagligt liv. Många ledare för språkkörer skriver egna sånger, ibland tillsammans med kören, utgående från deltagarnas önskemål och behov. Genom sång kan man träna uttal och lära sig nya ord. Att sätta melodi till användbara meningar hjälper en att lägga dem på minnet. (Valtersson 2019; Jansson 2018)

5 Metoder

I följande kapitel presenteras forskningsfrågorna och de metodiska val jag gjort gällande studien. I slutet av kapitlet diskuteras etiska frågeställningar samt reliabilitet och validitet.

5.1 Forskningsfrågor

Mina forskningsfrågor lyder enligt följande:

1. Vilka betydelser tillskriver deltagarna i interkulturella körer att sjunga i kör?
2. Vilka utmaningar och möjligheter medför kulturell mångfald i körsammanhang?

5.2 Kvalitativa studier

Kvalitativ forskning är egentligen ett svårdefinierat begrepp. Ofta används det i motsats till kvantitativ forskning. Det som skiljer en kvalitativ studie från en kvantitativ är i första hand sätten med vilka data samlas ihop och analyseras samt forskarens roll i den processen. Med vardagligt språk kan man säga att empiriska data samlas in genom att man frågar människor, genom att man är med och tittar på, eller genom att man läser texter eller ser på bilder som producerats (Ahrne & Svensson 2015a, 8). Kvantitativa data utgörs av till exempel statistiskt material och siffror, medan intervjusamtal och observationsanteckningar är typiska kvalitativa data. Kvantitativa data kan mätas, medan kvalitativa data eller "mjuka data" inte är mätbara på samma sätt och snarare utgörs av tankar, känslor, händelser och fenomen. En intervju kan analyseras antingen kvalitativt eller kvantitativt, trots att själva intervjun till sin natur ses som en kvalitativ metod. I en kvantitativ analys av en intervju kan man till exempel statistikföra användningen av vissa ord, medan man i en kvalitativ analys intresserar sig för betydelsen termerna har för respondenten. Gemensamt för analysen av kvalitativa data är att de ofta kräver utvecklande av egna analysverktyg från forskaren. (Ahrne & Svensson 2015a; Justensen & Meyer 2010)

Olika metoder lämpar sig för olika syften. Kvalitativa metoder lämpar sig i allmänhet väl för att beskriva fenomen i dess kontext, för att genom tolkningen ge en ökad förstå-

else för fenomenet (Justensen & Meyer 2010, 13). Hela processen med min avhandling har genomsyrats av ett kvalitativt tänkande. Eftersom jag vill förstå körsångarnas subjektiva upplevelser och vilken betydelse sångarna tillskriver körsången, anser jag att kvalitativa metoder har varit mest lämpade. Följaktligen har jag använt mig av kvalitativa metoder för såväl datainsamling som analys.

5.2.1 Fokusgruppintervjuer

När man står inför beslutet om hurdan intervju man vill göra behöver man fråga sig vad man vill få fram ur intervjuerna. Generellt sett ger individuella intervjuer ett större djup, medan gruppintervjuer ger en större bredd. Gruppintervjuer lämpar sig särskilt väl då man vill förstå olikheter mellan människor, handlande och motivation eller när en vänlig och respektfull metod behövs. (Wibeck 2010)

Gruppintervjuer kan genomföras på olika sätt. När man talar om fokusgruppintervjuer indikerar ordet fokus att diskussionen berör ett på förhand givet ämne. Data samlas in genom en gruppinteraktion kring ett ämne som presenteras av moderatorn (intervjuaren) eller stimulusmaterial i början av sessionen. Andra typer av gruppintervjuer är Delphi groups och nominal groups, fältintervjuer, brainstorming, ledarlösa diskussioner samt synectics. (Wibeck 2010) Mina intervjuer genomfördes som fokusgruppintervjuer, med vissa drag av fältintervju.

En del menar att fokusgrupper alltid har vissa särdrag, som att gruppen ska bestå av personer som inte är bekanta för varandra sedan tidigare. Om intervjupersonerna sinsemellan känner varandra sedan tidigare finns en risk för att viktiga teman utelämnas om de anses självklara inom gruppen. På samma sätt kan mycket känsliga ämnen eller ämnen som anses kunna leda till konflikt utelämnas. Att intervjupersonerna vistas i samma miljö är däremot ett särdrag för fältintervjuer. I samband med fältintervjuer vistas forskaren en längre tid i gruppen innan intervjutillfället. (Wibeck 2010) I min studie gjorde jag det medvetna valet att samla personer som var bekanta för varandra genom att de sjöng i samma kör, trots att det är otypiskt för fokusgruppintervjuer. Genom att personerna kände varandra och var del av det sammanhang vi diskuterade, hoppades jag att intervjusituationen i sig kunde spegla något av körens atmosfär.

I fokusgrupper är intervjufrågorna ofta åtminstone till en del strukturerade. Frågorna kan med fördel vara öppna och finns till för att få igång diskussionen, om det är nöd-

vändigt. Moderatoren kan vara tillbakadragen och ge stort utrymme åt deltagarna att diskutera fritt med varandra snarare än med moderatoren. (Wibeck 2010) I samband med mina intervjuer märkte jag här en stor skillnad mellan de olika grupperna. Inför varje intervju informerade jag intervjupersonerna om att jag önskade att de skulle diskutera fritt sinsemellan och att jag kunde kasta in frågor då det behövdes, men att de inte behövde svara direkt till mig. I en del grupper fungerade det bra och i andra blev svaren ändå riktade tillbaka till mig, vilket då ledde till att intervjuerna fick en mera strukturerad karaktär än jag önskat.

Mina intervjuer var semistrukturerade. Det innebär att teman och frågeställningar satts upp på förhand i en intervjuguide, men att ordningsföljden är flexibel och kan ändras i stunden och följdfrågor ställas för att utveckla, ifrågasätta eller bekräfta intervjupersonernas uttalanden (Bryman 2011, 301–302). I Bilaga 1 och 2 finns de svenska versionerna av mina intervjuguides. Intervjuerna gjordes på finska, svenska och engelska och översattes därför. Huvudfrågorna behandlades under alla intervjuer, dock med fri formulering, medan underfrågorna mera var ett stöd för mig, så att jag kunde hjälpa diskussionen att komma igång eller föra diskussionen i nya riktningar när jag upplevde att det behövdes.

En av fokusgruppintervjuns stora fördelar kan sägas vara dess vardaglighet. Intervjun ska likna en vardaglig situation och kan spegla ett samtal vid kaffebordet. Genom ostrukturerade fokusgruppintervjuer förs diskussionen in på sådana ämnen som av intervjupersonerna upplevs som intressanta och viktiga. Intervjun kan därför vara svår för forskaren att förutse, men samtidigt kan viktiga ämnen komma upp som forskaren inte skulle ha kommit att tänka på. (Wibeck 2010, 84)

I en grupp finns alltid vissa sociala normer och ledaren har en social maktposition som påverkar samspelet mellan deltagarna (Wibeck 2010, 31). Därför valde jag, tvärtemot min ursprungliga tanke, att inte ha med körledarna i gruppdiskussionerna. Körledarens närvaro i gruppen kunde ha påverkat samspelet i gruppen och deltagarnas uttalanden. I en öppen dialog med en av körledarna kom det också fram att hen kände sig friare att uttrycka sina tankar i körsångarnas frånvaro. Därför hölls alltså fyra gruppdiskussioner med kördeltagare och utöver dessa ytterligare fyra enskilda intervjuer med körledare.

5.2.2 Val av informanter

När man väl kommit fram till vilken metod som är bäst lämpad för projektet finns det många frågor att ställa sig angående val av informanter. Var hittar man lämpliga informanter? Ska man undersöka en eller flera sociala miljöer eller fall? Ska man välja fall som är så lika varandra som möjligt eller fall som i något avseende skiljer sig från varandra? (Ahrne & Svensson 2015b, 21–23)

I mitt fall avgjordes urvalet av informanter i flera steg. Jag sökte först upp och kontaktade ett antal körer där det verkade spela en central roll att körsångarna härstammar från olika kulturella bakgrunder. Min förhoppning var att hitta körer som sinsemellan var så olika som möjligt. I enlighet med Valterssons (2019) kategorisering ville jag gärna ha med åtminstone en språkkör och en integrationskör. I slutändan anser jag inte att någon av köerna var en utpräglad språkkör. Alla körer sjunger eller ha sjungit sånger på svenska och finska, men det verkade inte ligga särskilt i fokus att lära sig det finska språket och kulturen. En del av köerna kan sägas vara integrationskörer.

När jag fått ett positivt besked från köernas ledning bjöd jag in alla intresserade körsångare till gruppintervjuer genom ett infobrev. Två av köerna besökte jag under körövningar i samband med att jag delade ut informationen. I två av köerna kom deltagarna sinsemellan överens om en grupp som ville delta i intervjun. I de två andra köerna tog intresserade kontakt med mig. Vi ordnade sedan ett datum för intervjun då majoriteten av de intresserade kunde delta. Jag använde mig alltså av både kontaktpersoner och öppen ansökan (Wibeck 2010, 80–81). Metoderna fungerade bra såtillvida att det efter några påminnelser var lagom många som anmälde sig som frivilliga och jag behövde inte ytterligare gallra ur urvalet. Jag anser att den här urvalsmetoden ändå innefattar en risk att de deltagare som anmäler sig som frivilliga är mer sociala och utåtriktade eller har starkare åsikter än genomsnittet, vilket kan påverka undersökningens slutresultat.

5.2.3 Analys av intervjuer

Analysen av materialet kan sägas börja redan i skedet när intervjuerna genomförs och fortsätter under transkriberingsskedet (Kvale & Brinkmann 2009; Wibeck 2010; Ahrne & Svensson 2015b). När man transkriberar finns det en rad frågor att ta ställning till, som hur ordagrant man skriver ut intervjuerna och hur mycket tolkning man lägger in i

transkriptionen. Skriver man ut pauser, och på vilket sätt. Om man skriver ut till exempel ”nervöst skratt” har man också där gjort en tolkning. (Kvale & Brinkmann 2009, 196–204)

Hur intervjun ska skrivas ut har också etiska aspekter. Beroende på typ av forskning så kan man fråga sig vilken teknik som ger en mest rättvis bild av intervjupersonerna och till exempel undviker stigmatisering. Om intervjupersonerna vill läsa forskningen i efterhand kan det av dem upplevas rentav obehagligt att läsa en ordagrant nedtecknad intervju. Det kan då vara skonsammare mot intervjupersonerna att göra språket mera flytande, alternativt att uppmärksamma intervjupersonerna på skillnaden mellan talspråk och skriftspråk. (Kvale & Brinkmann 2009, 196–204)

När jag transkriberade mina intervjuer skrev jag först ner intervjuerna ordagrant. För att öka läsbarheten har jag senare uteslutit vissa småord som upprepades ofta, såvida de inte verkade ha en betydelse för tolkningen av innehållet. Jag har också i vissa fall gjort språket mera likt skriftspråk, samtidigt som jag försökt bevara citatens karaktär av talat språk. På så vis har jag försökt göra citaten lätta att läsa, så att innehållet blir lättare att urskilja.

Det finns enligt Wibeck (2010) ingen typisk analysmetod som absolut ska användas för fokusgrupper. En forskare får själv vara kreativ och upptäcka, utprova och förbättra metoder. Analysen av fokusgruppmaterial kräver noggrannhet, ett systematiskt arbetsätt men också fantasi och flexibilitet. Det vanligaste är ändå att utföra en innehållsanalys av fokusgruppsmaterialet. En innehållsanalys strävar efter att komma åt innehållsliga aspekter av det som sägs. Man utgår från forskningen syfte och forskningsfrågor. Ramarna för analysen, de stora ämnen som tas upp, dikteras ofta till stor del av intervjuguiden, men ibland kommer något annat ämne upp så många gånger under intervjuerna att det är värt att ta med i analysen. Å andra sidan kan ett ämne som finns med i intervjuguiden ge så fattiga svar att den utelämnas från analysen. På det hela taget handlar analysen av fokusgruppdata om att avkoda materialet, dela upp det i enheter, och söka efter trender och mönster, göra jämförelser och kontrastera olika data mot varandra. Man behöver ha en tydlig strategi för hur man gör detta på ett systematiskt sätt. (Wibeck 2010)

Jag genomförde en innehållsanalys där jag strävade efter att komma åt innebörden av det som sades. Jag grupperade materialet i olika kategorier och sökte likheter och olikheter i intervjupersonernas svar. En del av kategorierna baserade sig på intervjuguiden,

medan andra kategorier ritades upp utgående från trender i intervjupersonernas uttalanden och hur de svarade på forskningsfrågorna.

5.3 Etisk reflektion

Eftersom intervjuer är en mellanmänsklig kommunikation som påverkar deltagarna, är intervjun genomsyrad av etiska frågor (Kvale & Brinkmann 2009, 77–78). Ofta ser intervjupersonerna gruppdiskussionen som en givande och positiv upplevelse, men som forskare bör man vara medveten om risker för också negativa konsekvenser. I en gruppintervju är det lättare för intervjudeltagarna att göra intervjun på sina egna villkor och att undvika att uttala sig om ett ämne är för känsligt. En risk som är unik för gruppintervjuer är att intervjudeltagare kommer över känslig information om andra deltagare. Det är viktigt att betona att känslig information inte får spridas vidare till utomstående. (Wibeck 2010)

Kvale och Brinkmann (2009, 32), beskriver intervjusituationen som en ständig balansgång mellan att få ut all värdefull kunskap och att bevara intervjupersonernas integritet. Det är viktigt att intervjuaren försöker skapa en miljö där intervjupersonen känner sig fri och trygg för att kunna dela med sig av sina personliga upplevelser. (Kvale & Brinkmann 2009, 32)

Inom kvalitativ forskning är det svårt att uppnå fullständig anonymitet. Det som däremot kan eftersträvas är konfidentialitet. Det innebär att all information som gör det möjligt att identifiera individer skyddas noggrant. I transkriptionsskedet byts namn och andra känsliga uppgifter ut. (Wibeck 2010, 139) Jag har i mitt arbete noggrant följt dessa riktlinjer genom att redan i transkriptionsskedet utesluta namn och platser.

Det finns särskilda saker som behöver tas i beaktande när man intervjuar personer från olika kulturer. I intervjusammanhang med personer från flera olika kulturer, är risken för missförstånd särskilt stor. Olika kulturer skiljer sig åt gällande normer för interaktion med främlingar. Kroppsspråket skiljer sig också åt. En så enkel sak som att nicka, som för de flesta européer betyder att man instämmer, tolkas på flera orter i Grekland som "nej". (Kvale och Brinkmann 2009, 160)

I den här studien har majoriteten av intervjuerna gjorts på engelska, men också finska och svenska har använts. Jag har inte använt mig av tolk. Det är lätt hänt att det sker

missförstånd då de flesta av intervjupersonerna har andra modersmål än engelska, precis som jag, och varierande förmåga att uttrycka sig på engelska. När jag citerar intervjupersonerna undviker jag att göra översättningar för att minimera risken för ytterligare missförstånd.

I mitt arbete har jag strävat efter att följa god vetenskaplig praxis enligt Forskningsetiska delegationen (TENK 2012), samt deras anvisningar om etiska principer för humanforskning (TENK 2019). Till dessa etiska principer hör bland annat att värdesätta de undersökta personernas människovärde och självbestämmanderätt samt att genomföra forskningen så att den inte medför betydande risker eller men för människan eller omgivningen.

För att göra intervjupersonerna medvetna om sina rättigheter och för att visa att jag värnar om dem har alla intervjupersoner ombetts skriva under en blankett för informerat samtycke. Genom blanketten har jag informerat bland annat om hur informationen hanteras och om att de i arbetet kommer att framträda under pseudonym. Deltagarna har också gjorts medvetna om att deras deltagande är frivilligt och att de har möjlighet dra sig ur undersökningen. Det här är i enlighet med riktlinjer från TENK (2019, 29–30, 33) och Ahrne & Svensson (2015b, 29).

5.4 Trovärdighet och generaliserbarhet

Vad gäller trovärdighet och generaliserbarhet sätter en kvalitativ forskning andra krav än kvantitativa metoder, som kan luta sig mot statistiska resultat. Kvantitativa resultat ses ofta som naturligt trovärdiga, men hur kan man skapa trovärdighet utan laboratorier och vita rockar, siffror och tabeller? Ahrne & Svensson (2015b, 24–26) nämner tre ord att ta i beaktande: transparens, triangulering och återkoppling till fältet. Transparens innebär genomskinlighet, att man skapar möjlighet att diskutera och kritisera, till exempel att tillräckligt tydligt redogöra för forskningsprocessen och hur man resonerat kring metodval. Triangulering innebär att kombinera flera metoder, typer av data, teoretiska perspektiv eller forskare för att studera ett enda fenomen. Målet är alltså att komma fram till samma eller liknande slutsats med flera olika metoder och så ringa in studieobjektet. Också heterogena och motsägelsefulla resultat kan vara av stor betydelse och kan till exempel beskriva komplexiteten av ett fenomen. Återkoppling till fältet innebär att

återkomma till de människor som studerats och låta dem ge synpunkter på studiens resultat. (Ahrne & Svensson 2015b, 24–26)

Generaliserbarhet hänger ihop med trovärdighet. Generaliserbarheten påverkar hur relevant och viktig studien upplevs. Kvalitativ forskning kan ofta inte generaliseras lika lätt som kvantitativ forskning, vilket ofta lyfts fram som en av den kvalitativa forskningsmetodens svagheter. För att skapa en större generaliserbarhet kan man fundera på om studien kan jämföras med andra liknande studier. Ibland behöver man studera mer än en miljö för att öka generaliserbarheten. Man bör ändå komma ihåg att generalisering bör göras med stor försiktighet och självkritik inom kvalitativ forskning. (Ahrne & Svensson 2015b) Min studie presenterar enskilda körsångares personliga upplevelser av körsång. Studien är svår att generalisera, eftersom det handlar om personliga upplevelser. Genom att utföra intervjuerna i fyra körer som alla är av lite olika karaktär vill jag ändå skapa en viss bredd, vilket jag anser att kan öka såväl trovärdigheten som i någon mån också generaliserbarheten.

6 Resultat

I felt that I found support, network, I found expression through voice, I really found myself in [the city]. I felt not really having my place here, so, that was...a bunch of people full of love! (Carolina/1)

I det här kapitlet analyserar jag intervjuerna och de teman som kom upp där. I första hand baserar jag resultatdelen på kördeltagarnas svar, eftersom särskilt min första forskningsfråga handlar om kördeltagarnas upplevelser av körsången. Jag valde ändå att intervjua också körledarna för att få mera information om körerna och deras syften. Körledarnas tankar kommer mest fram i avsnittet om möjligheter och utmaningar med interkulturella körer. På några ställen tar jag ändå fram körledarnas tankar kring de teman som handlade om vad kören betydde för deltagarna, när de tydligt behandlade samma teman. Jag har delat in kapitlet i underkapitel enligt de teman som framkom ofta i intervjuerna eller annars kändes särskilt viktiga eller intressanta. Kapitlet inleds med en presentation av körerna.

6.1 Presentation av körerna

Intervjuerna genomfördes som fyra fokusgruppintervjuer under perioden januari till mars 2020. Utöver gruppintervjuerna intervjuade jag respektive körledare enskilt. Tre av körledarna träffade jag i verkliga livet, medan en av körledarna intervjuades via e-post av praktiska skäl. Ursprungligen var tanken att körledarna skulle delta i gruppintervjuerna. Jag valde ändå att intervjua dem separat eftersom jag upplevde att körledarens närvaro i hög grad kunde färga kördeltagarnas svar och att också körledaren kunde vara mera uppriktig då deltagarna inte var närvarande vid intervjun. Tre av gruppintervjuerna gjordes på engelska och en på finska, enligt vad deltagarna kände sig mest bekväma med. Citaten i texten är på originalspråk, för att undvika missförstånd och felöversättningar. I texten finns alltså både svensk- och finskspråkiga och personer med andra modersmål som citeras på finska eller engelska, beroende på vilket språk gruppintervjun i fråga gjordes på. I transkriptionen av intervjuerna har namnen bytts ut. I citaten i analysdelen har namn och platser ersatts med [namn] eller [stad].

Körerna marknadsför sig alla som internationella körer, vilket kan anses syfta till både att de sjunger musik från olika musikkulturer och att de särskilt riktar sig till internat-

ionella sångare. I alla körer finns deltagare av flera nationaliteter och det upplevs som något som starkt präglar körens identitet. Man kunde också kalla körerna för globala körer, eftersom de alla sjunger musik från olika delar av världen. Att jag i första hand valt att använda begreppet interkulturella körer beror på att jag särskilt velat betona det kulturella utbyte som sker i körverksamheten och som mera speglar en aktiv växelverkan mellan kulturer, jämfört med termen internationella körer (Lahdenperä 2004). I vissa situationer kallar jag ändå körerna internationella, eftersom det är vad de själva kallar sig i första hand. Jag upplevde att kulturmöten på olika sätt var en central del av verksamheten i alla körerna. Med det sagt upplevde inte alla sångare och körledare att kulturskillnaderna i kören var påtagliga, vilket också framkommer i analysen.

Nedan följer en kort presentation av körerna och intervjupersonerna. Av konfidentiella skäl presenterar jag inte körledarna skilt. Deras svar finns istället inbakade i beskrivningarna av körerna och i jämförelserna mellan körerna. När jag citerar körledare undviker jag därför att skriva vilken kör de leder. Kördeltagarnas namn har bytts ut. När jag citerar kördeltagare refererar jag till dem enligt namn/kör, till exempel Anne/1 eftersom Anne sjunger i kör 1.

Kör 1

En liten blandkör som växt fram ur en förening. Kören är öppen för alla som vill sjunga. Kören betonar starkt värden som acceptans, tolerans och öppenhet. Gemenskap är kärnan i kören och musik är det gemensamma intresset som förenar.

Anne har bott i Finland hela sitt liv. Hon har sjungit med i kören sedan den startades för 4 år sedan. Hon tycker om att umgås med personer med olika bakgrund. Hon hittade till kören efter att hon sett en musikvideo som föreningen gjort i samarbete med en artist.

Bianca har bott i Finland i sex år. Hon kommer ursprungligen från Frankrike. Hon har sjungit med sedan kören startade. Hon har alltid tyckt om att sjunga och har sjungit i flera körer som liten. Hon fick veta om kören via sociala medier.

Carolina har sjungit i kören i två år. Hon är född i Israel men uppvuxen i Finland, med en israelisk och en finlandssvensk förälder. Hon har bott fyra år på orten där hon nu bor. Carolina blev medbjuden i kören av Bianca.

Daniel har sjungit i kören i tre år. Han kommer från västra Finland. Han har en internationell utbildning och har alltid trivts i internationella sammanhang. Daniel blev tillfrågad att komma med i kören av en arbetskamrat.

Kör 2

En blandkör som startades redan på 70-talet och idag har cirka 15 aktiva sångare. Ursprungligen bestod kören till stor del av finländare men har de senaste åren blivit en allt mer internationell gemenskap. Kören övar en gång per månad och sjunger kristna sånger från olika delar av världen. Mission ses som ett av körens syften. Gemenskap och glädje genom musiken är också viktigt.

Fia är hemma från den finska skärgården och har bott på nuvarande ort i över 20 år. Hon har sjungit i kören ungefär lika länge som hon bott i staden. Fia har sjungit i många andra körer. Med den här kören uppskattar hon framför allt den internationella aspekten, internationella deltagare och repertoar, samt det kristna budskapet.

Guang är ursprungligen från Korea, men har bott i Finland i över 20 år. Hon har sjungit i kören cirka fem år. Dirigenten bjöd henne med i kören. Guang uppskattar att kören inte är alltför tidskrävande, men också att man ändå får sjunga i stämmor och att det är en kristen kör.

Hannele är hemma från västra Finland och har bott på nuvarande ort i omkring 20 år. Hon började i kören för 12 år sedan. Hannele uppskattar framför allt den vänliga atmosfären i kören.

Irma kommer från östra Finland men har bott på nuvarande ort i 40 år. Hon började i kören för omkring 15 år sedan men har nu precis börjat igen efter en mångårig paus. Irma sjunger också i en annan kör som har större betoning på klassisk körmusik och tycker att de olika körerna ger en god variation.

John kommer ursprungligen från Kenya. Han har sjungit i kören i ett drygt år. Han har tidigare erfarenhet från körer i Kenya. John kunde inte fysiskt närvara vid intervju tillfället. Han ville ändå gärna vara med och vi löste det så att han deltog via Whatsapp-samtal.

Kör 3

En livskraftig damkör som utforskar olika musikkulturer, bland annat folkmusik från olika delar av världen. Gemenskap är viktigt i kören, men musiken är det som är kärnan och som håller ihop kören. Enligt deltagarna är kören ganska ambitiös för att vara en amatörkör. När kören startades hade alla deltagare en internationell bakgrund. Idag är cirka en femtedel av deltagarna hemma från andra länder än Finland.

Lydia började sjunga i kören för 6 år sedan, men har haft uppehåll i sjungandet emellanåt. Hon beskriver sig som ett stort fan av världsmusik. Hon har sjungit i barnkör men sedan dess haft en lång paus från körsång.

Madeleine kommer ursprungligen från Frankrike. Hon har ingen tidigare erfarenhet av körsång och började sjunga i kören för fyra år sedan efter att ha sett en annons på sociala medier om att kören sökte nya sångare.

Nadine är också fransyska och blev medbjuden i kören av Madeleine för 2,5 år sedan. Också Nadine sjöng i barnkör som liten men har efter det haft en lång paus. Efter att ha tagit sånglektioner i några år hade hon mod att söka sig till en kör igen.

Kör 4

Kören består av kring 35 sångare, varav de flesta är studerande. Många deltagare är utbytesstudenter, vilket gör att sångarstyrkan varierar mycket från år till år. Kören vill vara en plats där man har roligt genom musik, där en positiv atmosfär råder och alla kan känna sig bekväma.

Pamela kommer ursprungligen från Iran. Hon har bott några år i Italien och i Finland sedan ett år tillbaka. Hon har nyligen börjat i kören och har bara hunnit delta i några övningar ännu. Hon älskar att sjunga och brukar använda applikationer för att öva, men har inte sjungit i kör tidigare. Hon tycker om musik från olika delar av världen, och beskriver sina musikaliska influenser som persiska, azerbajdzjanska men också europeiska och amerikanska.

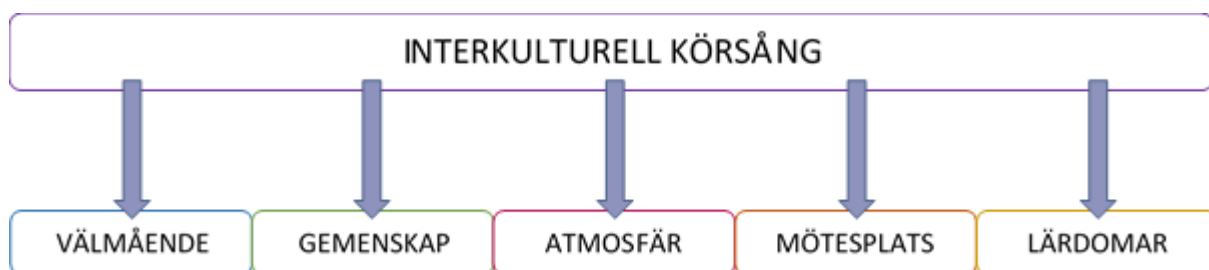
Rita flyttade från Italien till Finland för att studera för mindre än ett år sedan. Hon sjunger sin andra termin i kören och har sjungit i kör i många år i Italien. Genom ett Erasmus-utbyte kom hon i kontakt med en internationell kör som sjöng musik på många olika språk. När hon kom till Finland sökte hon genast upp en liknande kör.

Savannah har bott i Finland i ett år och har sjungit i kören i ett halvt år. Hon kommer ursprungligen från Spanien och flyttade till Finland för ett Erasmus-utbyte. Hon hoppas nu komma in på ett magisterprogram i Finland. Hon ville träffa nya människor och bestämde sig för att prova på körsång då hon blev medbjuden av en vän under hösten.

6.2 Deltagarnas upplevelser av körens betydelse

Intervjuerna visade att körsången är viktig för många av sångarna. Carolina/1 beskrev kördagen som den bästa dagen på veckan. Lydia/3 insåg när hon hade paus från kören att hon saknade den mer än hon trott. Hon beskrev körsången som en överraskande viktig del av livet. Vilken betydelse sångarna tillskriver kören är ändå individuellt. I det här avsnittet analyserar jag de övergripande teman som uppkom i intervjuerna kring vad körsången betyder för deltagarna. I intervjuerna diskuterades ämnena utgående från intervjuguidens frågor: Vad betyder kören för er? Varför valde ni att börja sjunga i just den här kören? Vad får er att vilja fortsätta? Vad har ni lärt er genom att sjunga i kören? Hur skulle ni beskriva kören? Jag har kategoriserat upp svaren i följande fem områden:

1. Hälsa och välmående
2. Gemenskap
3. Atmosfär
4. Mötesplats för musikkulturer, språk och människor
5. Lärdomar

Figur 1. Fem delområden för betydelsen av interkulturell körsång.

Kapitlet avslutas med en jämförelse av körledarnas och kördeltagarnas uppfattning om vad körens syfte är.

6.2.1 Hälsa och välmående

I det här kapitlet fokuserar jag på deltagarnas upplevelser av hur körsången påverkade deras fysiska eller psykiska hälsa. Flera av de senare rubrikerna såsom gemenskap och atmosfär kan också vara starkt knutna till välmående.

Körsångarna uttryckte på olika sätt att de sjöng i kören för att det fick dem att må bra. “I just like to sing because it makes me feel good” (Bianca/1). Daniel/1 uttryckte också att körens målsättningar är att förena människor och få dem att må bättre. Flera deltagare uttryckte på olika sätt att kören hjälpte dem att öppna upp, att ”open up”. En del syftade på att öppna upp undertryckta känslor, andra talade om en social eller rent fysisk öppenhet. Så här beskriver Daniel/1 känslan av att öppna upp sig och lätta på känslor som trycks undan i samhället.

When you sing with unanimous voices it kind of, it’s just a thing that it opens up the blockage in your throat and in your body and in your mind and in your soul even. That some of the things, that the community and the society will work as a whole, we have to suppress some things inside ourselves but... At least I went to the choir to open up those suppressed feelings, to open up my vibration, and then I would feel better. (Daniel/1)

Om man känner sig psykiskt pressad kan det kännas motsträvigt att gå till körövningen. Man frågar sig själv om man istället borde gå hem och vila, göra skolarbete eller uträtta några ärenden. Flera deltagare hade ändå upplevelsen av att må bättre efter körövningen. Bianca/1 uttryckte det som att hon när hon kommer hem från övningen inser att hon känner sig lättare än innan. Det behöver inte ens vara så att man talar om det jobbiga på körövningarna. Bara att vara i en slags positiv gemenskap upplevde Bianca/1 att hjälpte henne att må bättre. Savannah/4 hade en liknande upplevelse av att kören gav en energiboost.

I work in the lab. So on Thursday we have the rehearsal, and it’s from 7 to 9. So I arrive at the lab around 9 and I go from the lab to the choir, and I’m usually really tired. And sometimes it’s like: “Oh, maybe I should go home, ‘cause I need to rest...” But I always have the effort of going and I am really glad of going. ‘Cause when I’m going home from the choir I feel like a new person. I’m totally refreshed. (Savannah/4)

En orsak till att kören gör att man känner sig uppfriskad och mindre trött och stressad verkar vara att man kopplar bort tankarna från arbete och vardagens stress. Savannah/4 och Pamela/4 beskrev hur man under körövningen är så fokuserad på att musicera tillsammans att man kan vara helt i stunden och glömma allt runtomkring. Nadine/3 be-

skrev det som en befriande och stärkande känsla att för en stund kunna glömma sina bekymmer och den press man lägger på sig själv.

Körsångarna beskrev också upplevelser av att körsången stimulerar, ger glädje, renar, helar och lindrar ångest. Madeleine/3 beskrev hur vetskapen om att vi alla en gång ska dö ständigt är närvarande, men att musiken också kan lindra en sådan ångest.

Sen unohtaa, mut se on kuitenkin aina läsnä se tietoisuus, että kuolema odottaa meitä, vaikka tekis mitä. Kuolema odottaa meitä, niin on niinku monta eri tapaa odottaa sitä kuolemaa. Ja musiikki ehkä niinku lievittää sitä ahdistusta ja... musta se on ihan kivaa tekemistä kuolemaa odotellessa. Madeleine/3

Lydia/3 beskrev kören som en positiv resurs, en ström av glädje och en ljusglimt som man saknar när man är borta från kören en tid. Hon sade skämtsamt att det är som att använda antidepressiva läkemedel, men verkade sedan inse att det ligger en viss sanning i det och tillade mera allvarsamt: ”Kyl tää varmasti on jonkinlainen mielialalääke, niinku musiikki ja taide ylipäätään” (Lydia/3)

Pamela/4 upplevde att körsången var det enda hon gjorde bara för sin egen skull och som hon inte var tvungen att göra. Lydia/3 å andra sidan, beskrev kören som en plats där hon glömmet sig själv för en stund och fokuserar helt på att bygga något gemensamt.

Körsång är en holistisk verksamhet där man engagerar sig såväl fysiskt, psykiskt som socialt. När Pamela/4 började i kören upplevde hon det rent omöjligt att ta del av de fysiska uppvärmningarna på grund av fysiska och mentala låsningar.

Can you believe, I couldn't move my body to do these warm up things! It's really normal like doing some exercises. But I was too closed into myself for so many like months, especially last few months from November. I was too closed also psychologically, mentally, I was going through stuff and I just closed myself for everything and everyone. (Pamela/4)

Pamela/4 upplevde kören som en slags terapi. Efter ett tag kunde hon öppna upp och slappna av och bli mera lättisam. Hon såg hur körledaren och resten av kören hoppade runt och gjorde miner och agerade som om det inte var något konstigt alls. Hon kunde så småningom börja ta del av uppvärmningsövningarna och insåg att ingen brydde sig om hon såg fånig ut och att det konstigt nog uppfattades som helt normalt.

6.2.2 Gemenskap

Att komma tillsammans, träffa nya människor och att känna att man är en del av något större upplevdes som viktigt för deltagarna och för en del rentav viktigare än själva musiken. Möjligheten att lära känna människor från hela världen och från olika yrkesgrupper framhövdes också. Särskilt när man är nyinflyttad i Finland, eller i staden där man bor, kan man i kören hitta en viktig social gemenskap och en förståelse från andra som har liknande upplevelser.

Att gemenskap är en viktig del av körsången framkom i alla intervjuer. I en del av körerna upplevdes sången och musiken vara det primära syftet varför man samlades. I andra körer var gemenskapen det mest centrala medan musiken mera var ett sätt att umgås och ha roligt tillsammans.

For me, it is a place where you come to meet people and sing altogether. It's first meet people and then after that we sing. And try to make something out of that and just have fun.
(Bianca/1)

En av körledarna hade liknande upplevelser. Hon berättade att kören, som då hon ledde den bestod av en ganska liten grupp sångare, kändes som ett kompisgäng. Kören skilde sig från de flesta andra musiksammanhang hon tagit del av genom att de inte hade lika tydliga musikaliska målsättningar.

Se on pieni kuoro, tai ainakin silloin se oli pieni porukka, ja se oli niinku aikaisemmista kuorokokemuksista poiketen enemmän... jotenkin tuntui, että se musiikki oli vaan siinä vähän niinku mukana. Mutta se oli enemmän se, että me kokoonnutaan ja ollaan yhdessä. Se oli niinku se pääasia. (Körledare)

En konkret situation då körens sammanhållning blev uppenbar, berättar körledaren, var då en gemensam konsert med en annan kör blev inhiberad på grund av att ambitionerna för konserten var alltför olika i de båda körerna. Konserten skulle ha ägt rum på första maj och kören valde ändå att träffas och fira och sjunga tillsammans.

I en annan kör prioriterades musikaliska ambitioner högre. Körledaren ansåg inte att man för den sakens skull kompromissar med den sociala biten, utan att arbetet med att finslipa sånger och skapa en gemensam klang är det som verkligen håller ihop gruppen och motiverar deltagarna.

Niin sitten tavallaan, mulle sillain selvisi just siinä samassa prosessissa, et se kuorotoiminta itsessään, ja se et me hiotaan sitä soundia ja tehdään niinku biisejä, niin se on itse asiassa se

asia, jos joku, mikä tavallaan pitää sitä ryhmää [koossa] ja vetää ihmiset sinne harjoituksiin ja motivoi. Et se itse musiikin kanssa tekeminen on niinku tavallaan motivoivaa. Ja et jos rupee käyttää tosi paljon aikaa johonkin muuhun, niin se on aina pois siitä musiikillisesta lopputuloksesta, ja silloin se ei tavallaan vie sitä kuoroa niinkun instrumenttina eteenpäin. (Körledare)

I kören handlar sammanhållningen inte om likhet, kultur eller ens om förståelse. Daniel/1 påpekade att man inte alltid kan förstå hur livet är i andra delar av världen. Varenda människa som kommer till Finland har en unik historia. Daniel/1 menade att vi inte alltid behöver förstå allt för att känna gemenskap. Att sjunga och dansa är universellt och därför kan musiken skapa en särskild gemenskap. Carolina/1 fyllde i att även om man inte talar samma språk eller förstår orden man sjunger så kan man genom musikens vibrationer fungera som en enhet. Genom körsången känner man att man får vara en del av något större än en själv. Nadine/3 uttryckte det som att man glömmer sitt individualistiska liv för en stund och skapar något gemensamt. Den egna rösten blir en del av en större helhet och man skapar tillsammans något immateriellt och vackert.

När man nyligen flyttat till ett nytt land eller en ny stad och inte har så stora kontaktnät kan kören vara en värdefull knutpunkt för sociala kontakter. Savannah/4 berättade att hon började i kören förra terminen eftersom hon kände sig lite ensam och ville träffa nya människor. Deltagarna i kör 4 diskuterade också mörkret i Finland på vintern och hur det kan få en att känna sig särskilt deppig och ensam. Här kan kören vara ett stort stöd. "Yeah, it's like some sort of support group somehow like, okay, people are all struggling with life in Helsinki, in the grey land. So, if you feel lonely, you can come here!" (Rita/4)

I kören möts människor som bott i Finland en kortare eller längre tid. Man möter en förståelse för hur det känns att vara ny på en plats och att känna att man hör hemma, men ändå inte. Förståelsen skapar ett särskilt band som knyter körsångarna närmare varandra.

It's not just about the fact that you can get to know different cultures, because, yes, that's important, but it's also like, a lot of the people that are in the choir, almost everyone, they're all away from home. So, everyone's got the same idea: "I need to find a place and a group of people that understand the feeling of like, I love being here but also, I don't really belong completely, because my roots are somewhere else." So, you never say it and it doesn't really play into the singing part, but I think it does help bringing like a bond between the people. And the bond between the people is important in a choir. It makes the choir work way better. Rita/4

När det i kören finns många människor som flyttat till Finland för en kortare eller längre tid sedan, finns det också alltid någon som kan hjälpa till och svara på olika frågor. Praktiska ärenden, som att hitta till olika ställen eller att fylla i blanketter kan kännas överväldigande till en början, men i kören finns det alltid någon som kan hjälpa. På så vis upplevde John/2 att kören blev en del av hans integrationsprocess.

Att komma till körövningen och märka att människor tar kontakt och att de verkligen bryr sig är värdefullt. När man sjungit i kören en längre tid fördjupas relationerna och man bryr sig verkligen om varandra. Människor frågar hur man har det och märker om man har det tungt. Även om man inte vill tala om det så mår man bättre av att veta att människor finns där för en. Flera deltagare hade upplevelser av att det alltid är någon som kommer fram och pratar, även om man själv är blyg eller har en dålig dag. Till och med finländare, som inte är kända för att vara särskilt utåtriktade, kommer självmant fram och pratar under körövningarna. Det upplevde deltagarna inte att händer i lika hög grad ute i övriga samhället. Rita/4 upplevde det finska samhället så att om man inte själv vågar ta kontakt med andra så är det ingen som tar kontakt med en, vilket kan leda till en känsla av ensamhet. De andra instämde och Pamela/4 infogade att en del kollegor på jobbet inte möter blicken då man möts i korridoren fast man sett varandra många gånger. I kören är det annorlunda.

Sometimes you get this feeling that you are quite lonely. Especially if you are a shy person so you won't approach first, they won't either. So you can basically stay on your corner for the rest of your life. And no one would notice. Well in the choir [...] if you're are too shy to go talk to someone, then someone will come talk to you. Which is also, I suppose, one of the reasons why many people join the choir. Because it can feel lonely, especially if you are so far away from home. Rita/4

Några deltagare upplevde att de finländare som sjunger i kören är mera öppna och vänliga än andra finländare de träffat. Antingen beror det på att de finländare som söker sig till den här typen av körer är mera öppna och intresserade av andra människor än den genomsnittliga finländaren, eller så formar körgemenskapen finländarna till att bli mera öppna och sociala.

I just realized that this is something that, maybe I'm getting into conclusion in a non-scientific way, but I think that...those people who are in the choir already are very friendly and more open people than, um, ordinary Finnish people. They are already very open and friendly and talk every moment and do not avoid the eyes, for example. Pamela/4

I kören lär man sig att kommunicera med andra. Även om man inte direkt har dålig social kompetens så kan man träna sig i kören. Det finns olika typer av människor i kören och man kanske inte kommer överens med alla. Det råder ändå en acceptans och man respekterar varandra, även om man inte behöver vara kompisar, konstaterade Lydia/3 och Nadine/3.

Gemenskap skapas genom att sjunga tillsammans. Det upplevdes ändå som värdefullt både bland körledare och deltagare att hinna prata och lära känna varandra utöver sjungandet. Det här skedde under pausen i mitten av övningarna eller genom fritt umgänge efter körövningens slut. Körhelgerna bjuder också på social gemenskap. I en av körerna införde man för ett år sedan en paus med teservering för att få mera tid att lära känna varandra.

Mut se oli hyvä siinä jossain kohtaa, että me otettiin se kahvipaussi siihen. Niin se oli musta tosi tärkeä. Että se oli jotenkin erilaista silloin, kun sitä ei vielä ollut, että ihmiset ei niin eh-
tineet tutustua... (Körledare)

Efter att pausen togs med upplevde körledaren att koncentrationen blev bättre och att deltagarna var mera avslappnade och fria i sitt uttryck, till exempel i improvisationsövningar.

I några av körerna brukar man regelbundet ordna umgänge efter övningens slut, då man kan gå och ta en öl och umgås fritt. Rita/4 upplever att det är där hon tagit del av ett kulturellt utbyte i kören. Man umgås och talar om vardagliga saker. En gång kan man få Brexit förklarad i detalj av en engelsman och en annan gång lär man sig om asiatisk dejtingkultur. Små detaljer, menar hon, som man kanske inte alltid räknar som kulturella möten, men som faktiskt är just det.

6.2.3 En tillåtande atmosfär

För flera av sångarna var det viktigt att få komma till kören och känna att de inte behöver prestera på samma sätt som i arbetet och samtidigt kan koppla bort från dagens stress. Många upplevde körens atmosfär som mer accepterande och mindre dömande än samhället i övrigt. Kören fick bli ett andrum där man kunde släppa vissa fasader och känna sig accepterad för den man är och fri att uttrycka sin personlighet. Man kände sig välkommen och accepterad. I valet av kör var insjungningarna något som upplevdes som skrämmande och ibland avgörande för vilken kör man valt. Körledaren verkar

spela en central roll när det kommer till att skapa en god atmosfär i kören. Kördeltagarna beskrev körens atmosfär bland annat som vänlig, välkomnande, inkluderande och hjälpsam. Om man har problem finns det alltid någon som kan hjälpa, om det så handlar om att hitta rätt ton och lära sig sin stämma eller saker utanför kören.

Att ha en plats där man kan släppa vardagens stress och inte behöva känna att man presterar upplevdes som viktigt. Efter en lång arbetsdag var kören en frizon där man fick släppa alla prestationskrav, glömma vardagens stress och bara vara. Savannah/4 upplevde att all stress som ackumulerats under veckan rann av henne under körövningen. Ingen förväntade sig att man skulle vara perfekt, utan bara att man skulle vara närvarande. En viktig del i att kunna glömma stressen och arbetet verkar vara att man fokuserar på det som sker i stunden och den musik man skapar tillsammans.

Well let's say, it's sort of like a safe space, you are not expected to be great. You're expected to take part of it like, to be there at least mentally. So, you can like unplug from whatever is going on in your life at that moment and just like, focus on whatever is going on in the room. So, you can set everything else aside of nice couple of hours of singing and hanging around with the people. (Rita/4)

Pamela/4 upplevde att hon på jobbet är mycket seriös och ansvarstagande och blir lätt stressad. Kören var en viktig kontrast till den annars seriösa vardagen. Hon kände att en annan sida av hennes personlighet kommer fram under körövningarna, hon behöver inte vara lika ansvarsfull och seriös, och kan njuta mera av livet.

It's pretty nice, I think, because there's no stress, there's no pressure. Personally, I'm a very stressful person. I mean, I'm a person that take things seriously in my life. But I also needed to have something that is not...I don't want to use the word serious, but there is no pressure, on me, to do it in the best way and be perfect at it. Because I cannot deny that I can't be perfect at it. So that's why I describe the choir as a cozy place to just enjoy music and, for a moment, for a couple of hours just be far from the stressful daily life. (Pamela/4)

En känsla av att vara ”judged”, dömd eller bedömd av sin omgivning kom upp i flera intervjuer. I samhället kan man känna att man blir dömd för sin personlighet, sitt utseende eller saker man gör. Kören upplevdes som en plats där man kunde och vågade vara sig själv, utan att känna sig dömd. Pamela/4 hade starka känslor av att bli dömd. Särskilt i det samhälle och den kultur hon kommer från kände hon att man dömdes hårt för minsta lilla sak, till exempel en liten förändring i utseende. Också i Finland var hon rädd att bli dömd för till exempel ett misstag på arbetet.

So this was the only place that I was myself without being judged. And I'm kind of sure that I'm not being judged there. Even at work, I was feeling that I'm judged. Because kind of doing something wrong. Not on purpose of course. Just suddenly happening something, doing small mistakes. Everyday things. [...] But there, in the choir, even if I sing wrong, there's no judgement. I love it. (Pamela/4)

And people realize that I was the person singing wrong in the sopranos, because we were only sopranos for example singing. And my voice went hitting the wrong note, it was totally obvious and awful [skratt] but people... I was like embarrassed, but people were looking very normal. And that's the feeling that, you feel people are cool. I shouldn't be this embarrassed after all! (Pamela/4)

I kör 4 var deltagarna överens om det som Pamela/4 sa, att "people are cool". Under intervjun framkom samma term flera gånger som en viktig ingrediens i atmosfären. Ur sammanhanget tolkar jag det som att människor hade en avslappnad och accepterande inställning till körsång och till varandra. Rita/4 sjunger tenor och minns att det kändes obekvämt att tala om för dirigenten att hon ville sjunga tenorstämman efter att först ha blivit hänvisad till alten men känt att hon inte klarade det.

And it's really like weird to go to someone and say "Hey, can I go to the boy's section?" It feels like when you enter into the wrong bathroom, it's just like something is just like, not going right. But then like, he didn't even ask me why, he was like "Yeah sure, I'm sure the boys will love it" and no one actually said anything about it, it's super cool. (Rita/4)

Jämfört med samhället i övrigt kan kören också få vara en plats där man får mera utrymme att uttrycka sin personlighet. I det finska samhället kan man få höra att man borde behärska sig bättre, inte skratta så högt, inte ropa eller tala högt. Det här kan kännas främmande om man kommer från en kultur där de sociala normerna är annorlunda eller om man annars trivs med att uttrycka sig på ett sätt som inte är socialt acceptabelt i Finland. Bianca/1 upplevde att det har varit svårt att i anpassa sig till det finländska beteendet, fastän hon bott i Finland i nästan sju år. Hon berättade att hennes familj är extremt frispråkig och att kontrasten därför var stor när hon kom till Finland. Hon tänker sig en social mask som man har på sig när man är med andra människor. I Frankrike bär hon en tunn mask, men i Finland måste hon bära en jättetjock mask.

And it's been really difficult to adjust for me. To adjust to that behavior that I'm not used to. Especially as I come from a family that is extremely free in the expression. And like, coming to a place where I see a choir leader that is inviting me to take it out, to show like what I think and express what I want to say.[...] I could be myself, because the choir leader were themselves. (Bianca/1)

Hon medgav ändå att man inte helt kan sluta filtrera sina tankar och sitt beteende. Så länge man är bland andra människor behöver det finnas vissa gemensamma spelregler och du kan inte agera fullständigt utan att ta andra i beaktande, men du kan åtminstone visa mer av din personlighet och vad du vill uttrycka.

Nadine/3 har också fått höra av främlingar att hon inte borde skratta så högt då hon rört sig med vänner i köpcenter. Men i kören mende hon att också de finländare som finns med är färgglada och starka personligheter och ingen bryr sig om man skrattar högt. Hon tyckte det var skönt att kören överlag var ganska högljudd och att hon inte behövde känna att hon stack ut och blev stigmatiserad för att vara högljudd.

Carolina/1 har bott i Finland hela sitt liv. Livet igenom har hon upplevt att hon måste begränsa sina känslouttryck för att bli accepterad.

As a child, and as younger I always had to damp down. Because it was not accepted to express. So I think I'd like to add about this that, because I'm very expressive, I need to express myself, I felt really released through the choir to be able to express. Because so many years of damping down: "Be quiet, be quiet, be less, be less, don't show yourself, don't be too much!". (Carolina/1)

Det visade sig att insjungningar eller auditions upplevdes som något stort och skrämmande för flera deltagare. Flera deltagare nämnde avsaknaden av insjungningar som en anledning till varför de valt just den kör de sjöng i. Savannah/4 trodde inte att hon skulle komma in i en kör med insjungningar. Också i damkören, som verkade ha en högre musikalisk ribba, upplevdes insjungningar och krav på notläsning som skrämmande. Nadine/3 hade i flera år velat sjunga i en kör, men dragit sig för att gå, då hon var osäker på sin notläsningsförmåga. Efter ett par år av sånglektioner tog hon mod till sig och sökte in till kören.

En av körledarna uttryckte att man som ledare för en interkulturell kör nog behöver tänka efter om det är musikkvaliteten eller gemenskapen som är i första rummet. Om musiken är det viktigaste är det orsak att ha insjungningar, men om gemenskapen är det viktigaste rekommenderar han att skippa insjungningar, eftersom de skrämmer bort många sångare.

När det kommer till att skapa viss atmosfär verkar körledarens roll vara central. Bianca/1 berättade om då hon kom till kören för första gången på provsjungning. Hon var 15 minuter sen, men möttes av körledarens stora leende och en hälsning som fick henne

att känna sig välkommen. Hon menar att det är viktigt att skapa en sådan atmosfär redan från första början, eftersom det får människor att vilja stanna kvar.

En av körledarens viktigaste uppgifter verkar också vara att sprida positiv energi. Ledarens inställning sprider sig i gruppen och påverkar snabbt stämningen i rummet. Daniel/1 menar att en del körledare sprider positiv energi av ren instinkt, andra gör det mera medvetet. Han upplever att det inte spelar någon större roll, så länge man sprider positivitet. När Pamela/4 började våga delta i de fysiska uppvärmningsövningarna upplevde hon att körledarens inställning var den viktigaste nyckeln. När ledaren är livlig, positiv och uppmuntrande vågar man mera.

6.2.4 En mötesplats för musikkulturer, språk och människor

Deltagarna hade en mängd olika orsaker till att sjunga i kör och varför de valt just den kör de valt. För en del var den internationella gemenskapen viktig, att lära känna människor från olika platser. För en del var det musikkulturerna som intresserade, att få sjunga så varierande musik från olika kulturer. För en del var det språken som lockade, att få lära sig och sjunga på många nya språk, eller att få tala sitt eget modersmål.

Alla körer sjöng i varierande utsträckning sånger från olika musikkulturer. En del körer valde en musikkultur som de fokuserade på en termin eller inför en konsert, andra blandade friskt alla möjliga språk och musikkulturer. I kör 1 hade man också experimenterat med att sjunga sånger där alla sjöng på sitt eget språk. Bianca/1 märkte att direkta översättningar inte fungerar så bra då vissa ord kan ha en mångtydig betydelse på ett språk, en egenskap som kan falla bort i en översättning.

Lydia/3 valde ursprungligen kör främst utgående från sitt stora intresse för världsmusik. Hon beskrev världsmusik som helt och hållet hennes grej. Att man har möjlighet att själv påverka repertoaren är också viktigt för henne och hon har flera gånger föreslagit sånger till körledaren. En sådan här möjlighet har på sätt eller annat getts i alla körerna. Som ett exempel kan nämnas Guang/2, som blev ombedd av körledaren att lära henne en sång på koreanska. Sången upplevs som viktig för kören och Fia/2 nämnde den som sin favorit på repertoaren just nu.

I kör 2 jämförde deltagarna musiken de sjunger med musiken i en ”typisk kyrkokör”. De finländska deltagarna påpekade att de typiska kyrkokörernas traditionella repertoar

nog är vacker, men att de själva uppskattar lite mera fart och rytmer såsom i de afrikanska psalmerna och en större variation i musikstilar.

Flera av sångarna nämnde den stora rikedomen i att det finns människor som talar många språk. Då man sjunger sånger på olika språk finns det alltid någon som kan lära ut uttal och förklara vad texten betyder. Det här skapar en stark känsla av delaktighet i kören. Ritas/4 intresse för interkulturella körer väcktes under ett studentutbyte i Glasgow. När hon flyttade till Helsingfors sökte hon genast upp en liknande kör.

When I went on Erasmus last year, there was like an a cappella group that was really, really nice. There's like this huge group, not huge but it was bigger than our, around 30 people or something. And everyone was kind of from a different part of the world, because we were in Glasgow, and Glasgow is a very international University. So we got like Chinese people and Italians, we got like Swedish and everyone. We also did songs with different languages. And there was always someone that could teach how to sing it. That was really cool. (Rita/4)

I och med att många språk blandas i körerna kan det uppstå lustiga situationer. Irma/2, som tidigare kämpat mycket med att lära sig svenska, kom till en punkt då hon knappt själv märkte om hon talade svenska eller finska. Dessutom, inflikade hon, tar man ofta för givet att personer med utländsk bakgrund förstår bäst om man talar engelska, men så är inte alltid fallet.

For example those earlier years. I began to talk to my husband in Swedish when we were here in these rehearsals, or after that, and [he] didn't understand *anything!* "What?" Or there was a Congolese girl to whom I spoke in English, but then she said "puhu suomea, minä en ymmärrä!" (Irma/2)

Flera av ursprungsfinländarna nämnde att de alltid trivts bra i internationella sammanhang. Daniel/1 har internationell utbildning och sade sig ha vant sig vid att ha människor av olika bakgrund omkring sig, vilket gör att han känner sig hemma i gemenskapen i kören. Flera av finländarna antydde att de inte känner sig helt hemma i den finska kulturen vad gäller att visa känslor och uttryck. I ett sammanhang där flera kulturer blandas känner de en större frihet att uttrycka sig och vara sig själva.

I kör 3 funderade deltagarna att även om största delen av deltagarna för tillfället är finländare har alla ändå på något sätt internationella kopplingar. En del har en partner från en annan kultur, andra har nära släktingar eller familjemedlemmar från andra länder. En

del jobbar för internationella organisationer och andra har helt enkelt ett stort intresse för kulturer och språk.

I kören finns många sångare med olika bakgrund, olika personlighet och olika intressen. Som tidigare nämnts kan man inte alltid vara kompis med alla, men i kören råder ändå en acceptans, också mot de som till exempel har en annan politisk eller religiös ståndpunkt. Carolina/1 upplevde särskilt starkt en känsla av fred mellan körsångarna, också mellan personer som kommer från länder som står i konflikt med varandra.

It was very special I think, for me and [namn] or [namn] that I'm from Israel, they're from Iran. We can be together, we're friends, there's no war, there's really no conflict. (Carolina/1)

Bianca/1 upplevde att det kan vara jobbigt att sjunga religiösa sånger om man inte är religiös. Hon uppskattade det att man kan mötas oberoende av vilken religion man tillhör, eller inte tillhör, och ändå känna gemenskap. I hennes kör valde man att inte sjunga sånger med starkt religiöst innehåll.

Some of us are Jewish, some of us are Christian, some of us are Muslim, whatever they are, for me I'm pagan, so what. Like, we are all singing together, and we don't need to put something religious into that. (Bianca/1)

En av körledarna, som själv har en internationell bakgrund, tyckte att vi i Finland gör en stor sak av olika kulturer. ”På nåt sätt så gör vi en sån big deal ibland i Finland av den här kulturgrejen, för det är som, sorry att jag säger såhär, men Finland är så liksom ensidigt på nåt sätt.” Innan hon flyttade till Finland menar hon att hon inte alls reflekterade över var människor kom ifrån. I Finland har hon ändå märkt att man gör större skillnad på människor. Hon tror att kören kan vara en mötesplats mellan olika människor.

I flera av intervjuerna framkom att de olikheter som finns mellan människor snarare beror på personlighet än på kulturskillnader. Vissa är blyga, andra är pratsamma. Vissa är punktliga och strukturerade medan andra tar dagen som den kommer. Utöver personlighet påverkar också kutymen i kören hur man betar sig. Man kunde tala om att det skapas en egen kultur inom kören. I skapandet av den här kulturen menar deltagarna i kör 2 att körledaren är central. Körledaren avgör hurdan disciplinen är och visar också exempel med sitt eget beteende. Om körledaren till exempel alltid är sen, skapas en uppfattning om att man kan komma och gå som man vill och att det inte är så viktigt att passa tiderna.

Interkulturalitet handlar inte bara om möten mellan finländsk kultur och kulturer utifrån. I en av intervjuerna kom det fram att kören också är en plats där svensk- och finsktalande i Finland kan mötas. Irma/2, som kommer från en helt finskspråkig miljö i östra Finland, berättade om hur mycket svenska hon lärt sig. När hon först började i kören var arbetsspråket svenska och hon medgav att hon måste kämpa mycket för att hänga med och att hon inte kände sig helt välkommen i kören. Irma/2 ansåg att atmosfären ändrats då kören blivit mer internationell. Hon trodde också att hennes tappra försök att prata svenska kan ha uppmuntrat finlandssvenskar att våga prata finska och på så vis föra finsktalande och svensktalande lite närmare varandra.

Hannele/2 berättade att hon är finlandssvensk, men att hon till vardags främst umgås med finskspråkiga eller internationella. För henne är kören den enda platsen där hon talar svenska, förutom med de egna barnen. Även om arbetsspråket i kören huvudsakligen är engelska, sjunger där många finlandssvenskar och kören är på så vis ett viktigt band till hennes finlandssvenska rötter.

6.2.5 Lärdomar

Jag bad deltagarna dela med sig av vad de lärt sig genom att sjunga i kör. De flesta kom först att tänka på olika lärdomar som var starkt knutna till det musikaliska. Andra aspekter som kom upp var lärdomar om sig själv eller att vara människa samt om kulturer, kulturmöten, likheter och olikheter människor emellan.

Genom kören lärde sig deltagarna många nya sånger. Många tyckte det var roligt att få lära sig sånger på många olika språk. Daniel/1 berättade om en sång som hade en svår baslinje som han fick kämpa mycket med. När han väl lärt sig den blev sången hans favorit ur körrepertoaren och ännu ett år senare går han och sjunger på den ibland. Flera nämnde att de lärt sig en bättre sångteknik, fått större självsäkerhet som sångare och blivit bättre på att läsa noter. Bianca/1 upplevde att hon blivit bättre på att koordinera sång och rörelser.

I kören lär man sig att lyssna till andra och anpassa sin sång till andra. Man lär sig också att våga sjunga inför andra människor, först att våga sjunga tillsammans med andra i kören trots att de andra kan höra en, men också att våga uppträda och märka att man klarar av det.

Actual, it made me also grow because it's also a part of it. But there was no pressure. There wasn't this pressure, it actually was really fun performing and I found that "Oh, actually, I can do this!" It was also a learning experience. (Carolina/1)

I kör 3 diskuterades den enskilda sångarens position i förhållande till resten av kören. De upplevde att de lärt sig mycket om det speciella förhållandet mellan dirigent och sångare, att ha en full tillit till dirigenten fastän hen också ibland visar fel. På samma sätt kände de en stor tillit till resten av kören. Om man inte kan sin egen stämma kan man sjunga lite svagare och lita på att någon annan kan. Å andra sidan berättade de också att de lärt sig att varje sångare är en viktig del av kören som i sin helhet utgör ett enda instrument. Att man litar på resten av kören betyder inte att man inte själv behöver satsa och lära sig sina stämmor.

Että, tota, miten tärkeätä se on, että vaikka sä ootkin vain yksi ihminen, kokonaisuudessaan te ootte yksi soitin, ja se miten tärkeää on, että panostetaan ja ollaan mukana siinä. Että se yhteistyö on tosi tärkeä. Jos kuuntelee muita, ja se miten tärkeä sä kuitenkin oot, vaikka sä oot vain yksi siinä joukossa. (Lydia/3)

Hur vacker röst man än har eller hur bra man än kan sina stämmor är kören ändå ingen plats för att försöka överglänsa andra och köra sitt eget race, att "sooloilla". I kören får man öva sig att glömma sina egoistiska, individualistiska känslor till förmån för helheten.

Många sångare uttryckte på olika sätt att de lärt sig något om sig själv och om att vara människa genom att sjunga i kören. Genom kören upplevde sångarna att de lärt sig att vara mera avslappnade och ha roligt, att vara mera öppna och sociala och att skapa positiv energi. Fia/2 upplevde att hon lärt sig att vara mera tålmodig genom att umgås med människor som är olika henne själv, särskilt när det kommer till att vara punktlig.

But then also I think it has helped me to learn patience, to be with so many different people. I was telling that I'm an African in every other way than being punctual, that's where I'm Finnish. I like to be on time. So, it has, I had to learn how to be patient with other people not coming on time. (Fia/2)

John/2 lärde sig att han genom sången kan använda sin talang till att bidra till något gott i världen. Han berättade att han tidigare hade uppfattningen att missionsarbete alltid handlade om pengar och att det enda sättet att bidra till missionen var att ge pengar, men att han genom körsång insett att missionsarbete kan se ut på många sätt.

Eftersom deltagarna visste att jag var intresserad av de kulturella mötena i kören försökte många komma på saker de lärt sig om kulturer, eller kulturmöten. För många var det svårt att riktigt komma på något även om de tänkte efter en lång stund. Hannele/2 insåg att i det här låg en av de viktigaste saker hon lärt sig. Vi är sist och slutligen inte så olika som vi kanske trott och de olikheter som finns beror inte på etniskt ursprung i första hand.

But maybe also that we are people from very different parts of the world. We have some African people, Asian people, European people. And I think maybe, when I think about that, what basically comes to mind is that in the end, we are all actually the same. There are actually no differences. Only like this coming on time. But we have the Finnish people also coming late so it's kind of...[skratt] so it's this kind of [the choir's] thing also! And there are actually no differences, even though you could expect that, "oh, those Asians must be different", but they are not! (Hannele/2)

Fia/2 höll med och fortsatte med att förklara att när vi lär känna människor från andra länder rinner våra förutfattade meningar av oss och vi ser den andra människans sanna jag.

På ett mera allmänmänskligt plan konstaterades att man lär sig mycket om kommunikation och sociala färdigheter. Man lär sig att umgås med människor som är olika en själv, också de som man har svårt för. Fia/2 upplevde att hon lärt sig att acceptera oliktankande och olika sätt att göra saker, och till och med att börja uppskatta det.

6.2.6 Körens syfte

Körens syfte beskriver varför kören startats och varför den finns till. Jag ser det som att körens syfte också speglar vilka betydelser kören vill fylla i deltagarnas liv, samt vilka möjligheter körens nuvarande och tidigare körledare sett i interkulturell körsång. Jag kommer därför att jämföra deltagarnas uppfattning om körens syfte med körledarnas uppfattning, som är en blandning av körledarnas egna tankar och grundläggande tankar som format körerna sedan starten och under årens gång. I det här avsnittet kommer jag inte att ange vilken av körerna som är vilken.

En av körledarna beskrev syftet med hens kör som att helt enkelt ha roligt genom musiken. Att skapa en avslappnad atmosfär där alla känner sig bekväma är också viktigt.

There are thousands of ways of wasting your time in a Thursday evening, but singing in a choir is definitely an original one for many people. They come once for trying and usually

they repeat because they loved it. We try to create a very enjoyable atmosphere from the beginning, so everyone feels comfortable and without pressure. (Körledare)

Sångarna diskuterade dels kören som en plats där alla som tycker om att sjunga, men inte själva till exempel spelar instrument, har möjlighet att vara en del av en musikalisk gemenskap. Dels diskuterades den sociala biten, att få människor att bli mer sociala och att nå ut till varandra. Särskilt under den mörka tiden av året, som de upplevde som utmanande, fungerar kören som en motivation att ta sig ut och träffa människor. Det som körledaren betonade, att skapa en miljö där alla känner sig bekväma och inte känner press, nämndes inte när vi med körsångarna talar om körens syfte. När vi däremot talade om körens betydelse på ett personligt plan kom det gång på gång fram hur viktigt det är att kunna vara sig själv i kören, att inte känna sig dömd och att inte känna att man behöver prestera.

I en annan kör beskrevs syftet med kören dels som en meningsfull social gemenskap för körsångarna, dels som en aktör som genom musiken bidrar med mångkultur och uppskattning av kulturell mångfald till samhället och musikvärlden. Med tiden har körens utvecklats mycket musikaliskt sett och det egna soundet och själva musiken har blivit allt viktigare. Samhället runtomkring har enligt körledaren å ena sidan öppnats upp för mångfald, men samtidigt hörs också många kritiska röster.

Kyl mun täytyy nyt ehkä sillai vähän muuttaa sitä, mitä mä äsken sanoin, että kyllä mä ehkä ajattelen, että totta kai meillä on niinku ne arvot, mille meidän toiminta perustuu, mut [...] ehkä kuitenkin se musiikillinen kärki on nykyään vielä tärkeämpi. (Körledare)

I den här kören diskuterades syftet inte så mycket bland körsångarna. Genom hela intervjun framkom ändå att de musikaliska aspekterna, såsom att hitta ett gemensamt sound och att ha en mångsidig repertoar, upplevdes som viktiga för kören. I jämförelse med de andra körerne betonades de sociala aspekterna mindre och de musikaliska aspekterna mer.

En körledare lyfte fram att vara och göra tillsammans och att alla är välkomna som körens syften. När hon började leda kören upplevde hon att hon fick klara direktiv kring körens målsättningar från körens ledning. I den här kören upplevde körledaren att hon ibland fick kompromissa med den musikaliska nivån till förmån för att alla skulle få vara med.

Ja me pidettiin sitten loppuun asti se linja, että ei lähetty niinku musiikillisista syistä jotenkin kutistamaan sitä meidän yhteistä tavoitetta. Että se musiikki oli tässä niinku, niin mä sen koin, että musiikki oli tässä se yhteinen kokoontumisen syy, mutta se kokoontuminen oli se pääasia. (Körledare)

Kördeltagarna betonade också i sina beskrivningar av körens syfte att de viktigaste målen är att ena människor och att få människor att må bra. Musiken är ett redskap för att nå dessa målsättningar och om man inte är intresserad av musik så kommer man inte, men tekniska detaljer i musiken är inte centrala.

And maybe we don't even ever have to get to that point where we are technically super good or having a lot of concerts and being like in social media, getting a lot of visibility of the choir. Because the main point is to get better and be happy.

Den sista kören grundades ursprungligen eftersom det upplevdes ett behov för en svenskspråkig kör som kunde sprida budskapet om mission. Kören reste runt i olika församlingar i landet och berättade om missionsarbetet ute i världen. Idag upplever körledaren att syftet har ändrats till en del. Tidigare, och till viss del ännu idag, var och är kören också en plattform där finländare får sjunga sånger på andra språk, till skillnad från många vanliga kyrkokörer. Men det finns andra behov som kören kan fylla. ”Å andra sidan tror jag att kören finns nuförtiden som en mötesplats för inte bara finlandssvenskar utan de andra än svenskar.” Dessutom nämnde hon när hon beskrev kören att glädje och gemenskap är viktiga för kören. Sångarna i kören uttryckte främst den missionala aspekten som körens syfte, att missionera genom att sjunga och att sprida kunskap om informationsarbete, det vill säga de syften som hängt med sedan körens begynnelse.

6.3 Utmaningar och möjligheter med interkulturell körsång

Mångkultur berikar vårt samhälle och vår gemenskap på många sätt. Det är en av den interkulturella pedagogikens grundläggande antaganden. (t.ex. Banks 2002) Samtidigt är det, som i alla mellanmännsliga situationer, oundvikligt att det också finns en risk för missförstånd, oförståelse och frustration. I det här kapitlet sammanfattar jag de tankar som i intervjuerna framkom kring vilka möjligheter som finns och vilka utmaningar som kan uppstå i en interkulturell kör. Diskussionen gled ofta in på hur deltagarna utmanats på ett personligt plan. Här presenterar jag ändå i första hand utmaningar och möjligheter med själva körverksamheten och dess mångkulturella karaktär. I det stora

hela upplevde såväl deltagare som körledare att kulturkrockar och problem som beror på kulturskillnader varit få och små. Alla som börjar i kören vet att de kommer till en internationell kör och många kommer just av den anledningen att de vill träffa nya människor. Alla kommer med en öppen inställning och en vilja att bemöta andra, vilket gör att utmaningarna kanske till och med upplevdes mindre än i samhället i övrigt.

kun oli semmosta porukkaa, joka on tullut sinne sillä tarkoituksella, että nyt kulttuurit saa kohdata, niin siinä oli jotenkin semmonen... niin luonteva suhtautuminen niihin eri kulttuurisiin, niin sitten ei ainakaan tullut mitään törmäyksiä, eikä mitään sellaista, et olisi jotenkin ollut ihan eri systeemit (Körledare)

6.3.1 Musikaliska aspekter

En av körledarna ansåg att sångarnas olika bakgrund, till exempel att de har olika modersmål, berikar körens klang på ett naturligt sätt. Även om hon också ger kören riktgivande instruktioner gällande olika sound, vill hon hålla kvar de positiva kvaliteterna av körens naturligt heterogena klang.

Med människor från olika musikkulturer i kören är det lättare att hitta en varierande repertoar. Alla körerna hade i någon mån involverat kördeltagarna i eftersökningen av nytt material. I en av körerna frågade körledaren cirka en gång per halvår efter nya idéer från deltagarna. Även om det inte alltid kom några nya förslag upplevde körledaren att det skapade en känsla av delaktighet hos deltagarna. Genom att be deltagarna ta med musik från sin egen kultur kan kören fungera kollaborativt och man utnyttjar all den kunskap som finns i gruppen.

En av körledarna påbörjade ett större projekt där hon samlade in material från körsångarna. Hon insåg att projektet var större än hon tänkt eftersom en del av musikstilarna, språken, och harmonierna var främmande för henne. Hon använde sig ändå av de olika sångförslagen på olika sätt, till exempel i uppvärmningen. Hon uppskattar elementet av kollaborativt lärande som uppstår då deltagarna kan vara med och lära ut.

Huomasin, että semmosta ois voinut tehdä enemmänkin. Tai se ois semmonen mitä mä, jos mä jatkaisin heidän kanssaan, niin mä kyl tekisin enemmän sitä. Että jokainen tuo omasta kulttuuristaan lauluja ja kertoo niistä ja... ja sit ne voi opettaa, koska nehän osaa lausua ja opettaa meitä lausumaan, meitä, jotka ei osata. Niin sitten pystyy sillai yhdessä oppimaan. Että sen kuoronjohtajan ei tarvitse olla se, joka opettaa kaiken. (Körledare)

När alla som vill får vara med och sjunga är det naturligt att sångarna har ganska varierande musikalisk utgångspunkt. I de körer som välkomnade sångare helt oberoende av tidigare musikalisk kunskap upplevde körledarna svårigheter att hitta en lämplig musikalisk nivå. I kören fanns människor som var helt ovana sångare och människor som hade sjungit i kör hela sitt liv. En del sångare läste noter medan andra inte gjorde det alls. Att hitta övningar, sånger och arbetssätt som alla kunde få ut något av, men som inte fick någon att känna att de inte räcker till, upplevdes som en av de största utmaningarna.

6.3.2 Språkliga aspekter

Att sångarna har många olika modersmål ses av både körledare och deltagare som såväl en stor tillgång som en utmaning. Många språk ökar risken för missförstånd och deltagarna kan vara på olika språklig nivå gällande arbetsspråket. Att välja arbetsspråk kan också vara en utmaning i sig. Samtidigt är det i valet och inläringen av ny repertoar en stor tillgång med en bred språklig kunskap i kören.

Förståelsen försvåras ibland av språkliga skillnader. En körledare uttryckte att hon ibland upplever att deltagarna har svårt att förstå henne. Hon har själv engelska som modersmål, till skillnad från de flesta kördeltagarna och märker att hon behöver anstränga sig för att inte tala för fort och om något är viktigt märker hon att hon ibland upprepar det på tre olika språk. Också en annan körledare, som inte har engelska som modersmål påpekade de språkliga utmaningarna. Man behöver uttrycka sig väldigt tydligt, men inte så att det låter barnsligt för engelskspråkiga.

I have learnt to express myself in a very clear way, with a very clear and straight forward English. I have in the choir native speakers [...] but also first month Erasmus students, who may struggle pretty much with the language. To find an English suitable for all of them, at the same time that it is not basic and silly for native speakers, is challenging. (Körledare)

Det samma upplever han gäller det musikaliska språket. Man behöver hitta en balansgång så att alla kan hänga med, oberoende om man kan mycket eller lite om musik.

Also, about musical terminology: it is difficult to have in the same room people who know what is a half note rest and people who cannot recognize from which staff they are singing. It is pretty challenging to find a way to get to everyone, but it is possible! Only by doing it a lot of times though and seeing what is working and what doesn't. (Körledare)

I kör 2 var arbetsspråket tidigare svenska, men byttes till engelska då kören blev allt mer internationell och eftersom nuvarande körledare har engelska som modersmål. När vi diskuterade saken började körledaren fundera att det ändå kunde vara bra att ta in åtminstone lite svenska i arbetet med kören. Hon menade att det är ganska svårt att få rätt att integreras på svenska och att kören kunde fungera som ett stöd för att lära nyfinländare lite svenska.

I kör 3 har utvecklingen gått i en annan riktning. När kören startades var alla deltagare av utländsk bakgrund. Småningom har intresset blivit stort bland finländare att delta i kören medan det blivit allt svårare att hitta internationella sångare. Arbetsspråket varierar mellan finska och engelska. Vissa terminer har alla talat så pass bra finska att arbetet gått helt på finska och att deltagarna får fråga om det är något de inte förstår. Också när arbetsspråket i huvudsak är engelska berättade körledaren att hon kan ta in enstaka ord på finska.

Esimerkiksi, jos mä lasken eteen silleen ”koo, nee” tai jotain, niin mä saatan sanoa suomeksi, semmosia toistuvia, jotka mä oon esitellyt. Et tavallaan mä teen ehkä vähän semmosta pienikokoista kielikylpyä. (Körledare)

Deltagarna i kör 3 funderar på hur det känns att vara den där ena deltagaren som gör att hela körens arbetsspråk byter till engelska. Nadine/3 minns särskilt en körsångare som hade svårt att acceptera att hela kören talade engelska för hennes skull.

Niin, että oli hänelle vähän vaikeeta tavallaan hyväksyä se, että ilman häntä, niin periaatteessa puhuttaisiin suomea. Et se on aina semmonen tilanne, että... Mut sit ne niinku [kuoronjohtajan] kanssa sopivat, että [kuoronjohtaja] puhuu suomea, koska [laulaja] ymmärsi [kuitenkin] vähän. Ja, jos tulee niinku jotain, niin kysyy naapurilta, niin niillä oli semmonen sopimus. (Nadine/3)

Såväl körledare som deltagare såg en stor fördel i att ha körsångare med många olika modersmål. I körernas repertoar fanns sånger på en mängd olika språk. Såväl deltagare som körledare hade en uppfattning om att det alltid eller nästan alltid fanns någon i kören som kunde språket och kunde hjälpa till att lära ut det rätta uttalet.

6.3.3 Frihet och engagemang

En av körledarna upplevde en utmaning i att många deltagare inte binder sig att komma på alla övningar. När man inte vet hur många eller vilka deltagare som kommer på öv-

ningen är det svårt att planera en bra övning och särskilt att färdigställa material för uppträdanden.

Että se oli sitten haastavampaa saada niitä kappaleita valmiiksi silloin, kun porukka vaihteli ja jotkut olivat aina [paikalla]. Ja [...] jotkut sai hioa niitä samoja kohtia uudestaan ja uudestaan, ja sitten toisille ne oli ihan uusia. Että ohjelmiston sisällön kannalta vähän haastavaa sellainen. Mutta, jos ei olisi ollut sitä konserttiharjoittelua, niin sitten vaan ois voinut vielä enemmän keskittyä niihin ääniharjoituksiin, vaikka yksiaänisesti laulamiseen ja semmoseen. (Körledare)

Bianca/1 och Daniel/1 diskuterade samma ämne. De benämnde det som en balans mellan frihet och att binda sig. Precis som körledaren ovan konstaterade de att man inte hinner lära sig sångerna tillräckligt bra för uppträdanden om man inte deltar tillräckligt ofta på övningarna. Daniel/1 poängterade att det beror på målsättningarna i hur stor utsträckning man kan ta sig friheter att komma och gå när man känner för.

...people are not showing up, people are not staying there to do the actual work that we would need to, to do a performance for example. So especially when, whenever we just go and have a practice, that's completely fine. Anyone who wants to come, they can come. But if we took up the challenge and want to perform, that requires work. (Bianca/1)

I den här kören är friheten en stark grundläggande värdering. Daniel/1 konstaterade att kören ska vara en plats dit man kan komma även om det händer saker i ens personliga liv och man inte kan binda sig för en längre tid.

I mean, anything happens and we just want to be the safe place where people can come and express themselves, right? And of course, if we had more so called core members who would stay for longer and longer, in a lot of ways we could also progress our community and maybe even develop more. But it's not really about the development of the choir, it's about the development of us as human beings. (Daniel/1)

Kören finns alltså, enligt Daniel/1, snarare till för att utveckla individen än kören som helhet. Bianca/1 höll med om att syftet med kören avgör hur balansen ska vägas.

It depends on the purpose why you are doing the choir. If the purpose is to perform, yes then of course you need to work and so on. But if the purpose is to have a place where people can feel good, then we had success here. (Bianca/1)

Bianca/1 menade att körens allra största utmaning varit att hitta dirigenter. Eftersom dirigenterna avlöst varandra har det inte funnits tid att hitta en balans mellan frihet och att binda sig, vilket hon annars trodde skulle ha fallit på plats efter några år.

Fia/2 upplevde liknande problem att få människor att engagera sig och binda sig till kören. Hennes kör övar bara en gång per månad och då på helgen, vilket är problematiskt eftersom det ofta dyker upp andra program på helgerna. För att lösa problemet har de i kören försökt dela ut olika uppgifter till kördeltagarna som att koka kaffe, hålla andakt och uppehålla sociala medier.

6.3.4 Att hitta nya sångare

I flera av körerna upplevdes det svårt att hitta nya sångare. I en del av körerna var deltagarantalet ganska lågt och man ville helt enkelt ha fler sångare. I kör 3 upplevde man det utmanande att få internationella personer att hitta till kören. I kör 4 var det en utmaning att sångarstyrkan var väldigt föränderlig då majoriteten var utbytesstudenter och internationella studenter.

Både körledare och deltagare i kör 3 nämnde att det vore bra för kören att få flera deltagare med internationell bakgrund. Att kören uppenbart försöker dra till sig flera internationella deltagare verkar skapa en viss osäkerhet bland deltagarna kring huruvida de tagits in i kören på grund av sina musikaliska talanger eller om de förtjänat sin plats tack vare sin kulturella bakgrund. I kör 3 väger de musikaliska ambitionerna relativt högt i jämförelse med de sociala aspekterna och de musikaliska kraven verkar också vara högre för att komma in. Både Nadine/3 och Madeleine/3, ursprungligen från Frankrike, skojade friskt om saken, men det är inte otänkbart att de internationella sångarna på allvar funderar på varför de tagits in i kören.

...niin mä hain, ja mä pääsin. Varmaan sen takia, että mä oon ulkomaalainen. Ei, se oli vitsi.

Mut miks ei! Se olis ihan ok. Mä pääsin. (Madeleine/3)

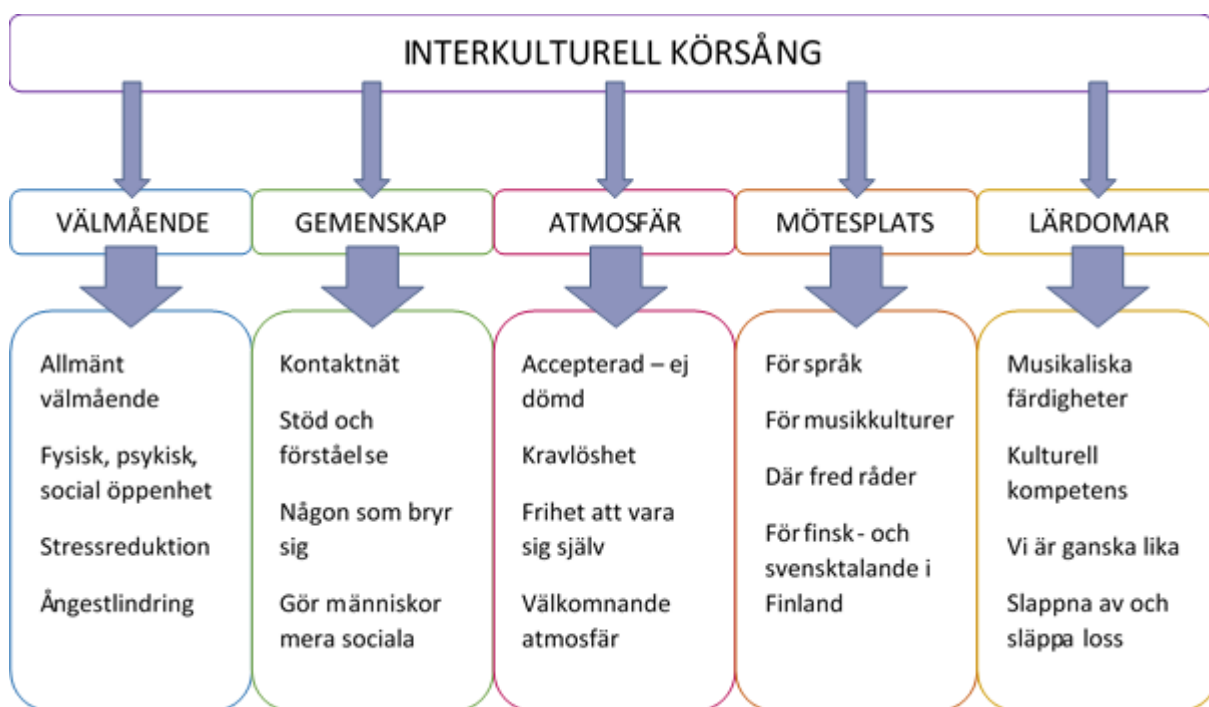
Särskilt i en av körerna är en stor del av sångarna internationella studenter och utbytesstudenter. Det här betyder att många av dem reser hem när terminen är slut. Det här har enligt deltagarna lett till utmaningar att få ihop alla stämmor till konserten, som oftast ordnas i slutet av terminen så en del redan åkt hem. Körledaren medger också att den stora mängden utbytesstudenter gör att det känns nästan som att börja arbeta med en ny kör varje termin.

7 Slutsatser

I min avhandling har jag undersökt interkulturella körer och deras betydelse för körsångarna. Mina forskningsfrågor var (1) vilka betydelser sångare i interkulturella körer tillskriver att sjunga i kör och (2) vilka utmaningar och möjligheter en kulturell mångfald i körsammanhang kan medföra. Jag kommer här att sammanfatta forskningens resultat genom att svara på forskningsfrågorna och samtidigt spegla resultaten i de teoretiska referensramar som beskrevs i kapitel 3 och 4.

7.1 Betydelsen av att sjunga i kör

Som tidigare forskning visat (t.ex. Valtersson 2019) så finns det många orsaker till att sjunga i kör. Överlag verkar det som att körsången var en viktig och betydelsefull aktivitet för många av deltagarna och en av veckans höjdpunkter. Figur 2 visar en sammanfattning över de mest centrala aspekter som framkom i intervjuerna. I stora drag överensstämmer resultaten med tidigare forskning som gjorts om körsång. Körsång får en att må bra (Lindström 2006, Clift m.fl. 2010) och är en plattform för social gemenskap (Louhivuori m.fl 2005, Weinstein m.fl. 2016). Dessutom är det viktigt att deltagarna upplever trygghet och acceptans i kören. (Lindström 2006, Louhivuori m.fl. 2005).

Figur 2. En sammanfattning av körsångens betydelse för deltagarna.

”It makes me feel good”

I min undersökning kom hälsa och välbefinnande fram på ett ganska allmänt plan. Deltagarna uttryckte ospecificikt att de sjunger i kören för att de mår bra av det. Flera deltagare uttryckte att körövningarna fick dem att må bättre, känna sig mindre stressade och på bättre humör. Om man kom till övningen direkt efter en lång arbetsdag kunde det vara frestande att gå direkt hem istället, men när man istället valde att gå på körövning kom man sedan hem fylld av energi. En av orsakerna till att körsången fick deltagarna att må bra verkade vara att man möter människor i kören som bryr sig och som lyssnar. Även om man inte ens direkt pratar om sina problem känns det bättre att vara i den positiva miljö som kören utgör. En annan orsak verkar vara att man kan glömma den stressiga vardagen för en stund då man tillsammans fokuserar helt på musiken. Man kan glömma sin stressiga vardag, sitt eget självfokuserade liv och alla prestationskrav för en stund. Kören upplevdes också dämpa ångest och vara en positiv resurs också när livet känns tungt. Kören är en ljusglimt i vardagen, och när man är borta från kören saknar man den.

I flera intervjuer kom termen “to open up” fram. I vissa sammanhang handlade det om att öppna upp socialt, att våga ta kontakt och lära känna människor. För andra handlade det om att öppna upp känslor som tryckts undan och som får komma till uttryck genom sången. Ännu en aspekt var att öppna upp fysiskt, att kunna slappna av och våga delta i de ibland småtokiga uppvärmningsövningarna.

Social gemenskap

I enlighet med tidigare forskning (t.ex. Louhivuori m.fl. 2005; Weinstein m.fl. 2016) upplevdes den sociala gemenskapen i kören vara viktig. I vissa körer verkade de sociala aspekterna ses som det allra viktigaste, ännu viktigare än den musikaliska aktiviteten. I andra körer beskrevs musiken som det viktigaste, men också där var de sociala aspekterna viktiga. Att ha höga musikaliska ambitioner behöver ändå inte betyda att man för den sakens skull kompromissar med den sociala biten, eftersom finslipandet av sånger och att skapa en gemensam klang höjer motivationen hos deltagarna. De här upplevelserna går i linje med tidigare forskning, som säger att musikalisk aktivitet och gemensam motivation stärker upplevelsen av social gemenskap (Weinstein m.fl. 2016).

Enligt Weinsteins m.fl. (2016) undersökning skapades en stark känsla av social gemenskap även om kören var stor och deltagarna inte var bekanta för varandra. De körer jag har undersökt var inte särskilt stora, men ändå nämndes det att man inte hinner lära känna alla sångare. Det sågs som en fin del av gemenskapen att man är vänlig mot varandra och bryr sig fast man knappt vet vad den man pratar med heter.

För personer som nyligen flyttat till Finland var kören en värdefull knutpunkt för att skapa nya sociala kontakter och få svar på praktiska frågor om samhället och vardagen. För många är det en stor omställning att flytta till Finland. Såväl det sociala klimatet som väderförhållandena kan kännas främmande, vilket kan leda till känslor av ensamhet. När det är kallt och mörkt ute är det lätt att bli deppig och man orkar inte gå ut. Kören fungerade som ett slags stödgrupp, där man mötte förståelse och en varm gemenskap. Även om man själv inte vågade ta kontakt var det alltid någon som kom fram och pratade. Också finländarna i kören upplevdes vara mer sociala och utåtriktade än finländare i samhället i övrigt.

För att främja den sociala gemenskapen hade köreerna olika strategier. Många upplevde att aktiviteter utanför själva körövningarna var viktiga för att verkligen hinna lära känna andra körsångare. I en del körer hade man paus med te- eller kaffebjudning mitt i övningen, i andra körer gick man ibland till en bar efter övningen. I den fria samvaron fanns det tid till att lära känna varandra och lära sig om varandras kulturer genom att ta del av varandras berättelser.

Trygghet och acceptans

Deltagarna beskrev atmosfären i kören bland annat som varm, välkomnande, positiv och accepterande. Jämfört med samhället i övrigt kändes kören som en fristad där man inte kände sig dömd. Deltagarna upplevde att de kunde slappna av mera och vara sig själva i kören jämfört med övriga livet. Att man kände sig accepterad istället för dömd skapade en frihet att uttrycka sin kreativitet och sin personlighet.

Det finska samhället upplevdes av många deltagare, såväl personer som levt i Finland hela sitt liv som personer som bott här några år, som strikt. De upplevde att man måste behärska sig och inte synas eller höras för mycket, som att man måste bära en social mask som dämpar starka känslouttryck. I kören upplevde de att de kunde släppa sina masker och bli accepterade för den de är.

Om vardagen i övrigt kändes stressig var kören också en plats där man fick släppa sina prestationskrav för en stund och glömma vardagens stress. I kören upplevdes inga krav på perfektion. Även om man sjöng fel ibland var det ingen som dömde en. Tilliten mellan deltagarna var stor, precis som tilliten till körledaren. Enligt Louhivuori m.fl. (2005) skapar tilliten som byggs mellan körsångarna en möjlighet för att tala om stort och smått och upplevelser av rent terapeutiska samtal.

Deltagarna upplevde att körledarens roll är central då det kommer till atmosfären i kören. Om man får ett varmt välkomnande av körledaren första gången man kommer till kören så känner man sig välkommen och kommer gärna tillbaka. Körledaren har också en viktig uppgift i att sprida positiv energi i gruppen. När ledaren är entusiastisk, uppmuntrande och vågar bjuda på sig själv slappnar deltagarna av och vågar också ta del av uppvärmningsövningarna, som ibland kan kännas obekväma eller pinsamma.

En rikedom av språk och kulturer

Många av deltagarna upplevde en stor rikedom i att sjunga på många olika språk. De finländska deltagarna uppskattade att få sjunga svängig musik från andra kulturer och på andra språk. Flera av de finländska deltagarna upplevde sig inte vara typiskt finländska till sitt sätt eller att de rent av inte passade in i typiskt finländska sammanhang. I kören upplevdes tack vare den kulturella diversiteten en större frihet att vara sig själv och uttrycka sin personlighet.

I körerna möjliggörs möten, inte bara mellan finländsk kultur och övriga kulturer, utan också mellan olika kulturer inom Finland. En av körerna upplevdes fungera som en knutpunkt till det svenska i Finland och som en plats där murar mellan svensk- och finskspråkiga bröts ner.

”We are all actually the same”

När jag frågade deltagarna om vad de lärt sig var de första spontana svaren mest musikaliska lärodomar, som att sjunga bättre, att läsa noter, att våga sjunga ut och att våga uppträda. Vidare hade deltagarna lärt sig att slappna av och ha roligt, att vara mera öppna och sociala, att skapa positiv energi och att ha tålamod gentemot andra.

Deltagarna upplevde att den sociala kompetensen och kommunikationsförmågan utvecklades i kören. Trots olikheter i personlighet och politiska och religiösa åsikter rådde

en acceptans och respekt i kören. Också mellan deltagare från nationer som sinsemellan står i konflikt rådde en känsla av fred och vänskap. De här upplevelserna sammanfattar det som Lorentz (2013) definierar som utvecklandet av en interkulturell kompetens. Enligt honom består interkulturell kompetens av de tre delområdena kommunikativ kompetens, social kompetens och medborgerlig kompetens.

När vi talade om lärdomar började många av deltagarna fundera på vad de lärt sig om olika kulturer. Deltagarna var själva förvånade över hur svårt det var att komma på vad de lärt sig om andra kulturer. Den mest uppenbara lärdomen verkade vara att man inte är så olika som man trott och att de olikheter som finns inte beror på etniskt ursprung i första hand, utan snarare på personlighet. Flera forskare har konstaterat att det är i mötet med den andre som man lär känna både sin egen och den andres kultur. Ur dessa möten växer respekt och förståelse fram. (Räsänen 2010; Lahdenperä 2004; Borgström 2004; Banks 2002)

7.2 Utmaningar och möjligheter

Här nedan finns en lista på de möjligheter och utmaningar som framkom ur intervjuerna. Listan är på inget sätt heltäckande, men den beskriver vilka möjligheter och utmaningar som upplevts just i de här körerna. En av de viktigaste upptäckterna var ändå att kördeltagarna såg väldigt få utmaningar, i synnerhet utmaningar som berodde på den kulturella mångfalden i kören. I jämförelse med samhället i övrigt var det lättare att umgås över olika gränser, eftersom alla deltog med en öppen inställning och vilja att möta olikheter.

Möjligheter

- Mångsidig repertoar
- Rik klang
- Stor språklig kunskap
- Minska fördomar

Utmaningar

- Varierande musikalisk nivå
- Varierande språklig nivå
- Balans mellan frihet och bindning
- Stort utbyte av sångare

Den kulturella mångfalden möjliggör en rik repertoar. Alla körer engagerade i någon mån deltagarna i valet av repertoar. Körledarna såg här den kulturella mångfalden som en stor tillgång, eftersom kören kunde ta sig an sånger som körledaren inte annars skulle känna till, från kulturer som körledaren inte är så bekant med. Att engagera elever (del-

tagare) för att öka mångfalden i undervisningsinnehållet är ett av angreppssätten som Banks (2002) betonar i den interkulturella pedagogiken. Ur ett autenticitetsperspektiv (Hebert & Karlsen 2010) kan körledaren dra nytta av kollaborativt lärande och den kunskap som finns inom gruppen. Körledarna upplevde det som en särskilt stor tillgång att det fanns representanter av många olika språk i kören. Både körledare och -deltagare hade upplevelsen att det alltid fanns någon som kunde hjälpa till att lära ut det rätta uttalet då det behövdes. Den språkliga mångfalden upplevdes dessutom som en stor tillgång, eftersom mångfalden av modersmål i kören på ett särskilt sätt upplevdes berika körens klang.

Några av körledarna upplevde att de behövde anstränga sig för att tala en långsam och tydlig engelska och upprepa det som var viktigt, ibland på flera språk. Att hitta en lämplig språklig nivå gällde också musikaliska termer. Den musikaliska bakgrunden varierade mycket mellan deltagarna, särskilt i de körer som inte hade några insjungningar. Då kunde det vara utmanande att få kören att förstå hur man ville att de skulle sjunga.

Upprepade gånger under intervjuerna framkom att deltagarna upplevde att skillnaden i personlighet var större än skillnaden mellan kulturer. Den här åsikten kan dels grunda sig i att när man tänker på olika kulturer så tänker man sig stereotypa bilder av till exempel vad en finländare är. Man kanske inte heller tar i beaktande de kulturella skillnaderna inom ett land. I det stora hela fanns ändå en upplevelse av att man inte var så olika som det först verkade som, innan man lärde känna varandra. Det uttrycktes också åsikter om att vi i Finland gör en alltför stor sak av kulturskillnader, medan man i andra länder har en mera avslappnad inställning till människors bakgrund.

En utmaning i flera körer verkade vara att hitta en balans mellan frihet och engagemang, mellan att komma och gå som man känner för och att förbinda sig att vara med på övningarna och hjälpa till där det behövs. Det här ledde till svårigheter att få sånger ”färdiga” för uppträdanden och en upplevd orättvisa då en del fick traggla samma stämmor många veckor i rad för att andra inte dök upp på övningarna. Frekventa dirigentbyten upplevdes ytterligare försvåra skapandet av en gemensam linje i frågan. Körledaren har en viktig uppgift i att sätta en standard för till exempel tidsuppfattning och disciplin. Om körledaren ofta är sen upplever deltagarna att de också kan vara det. Att deltagarnas värderingar och beteende formas av varandra och av körledaren benämndes i flera av intervjuerna som att det skapas en egen kultur inom kören.

En annan utmaning upplevdes vara att hitta nya sångare. I en av köerna önskade man att man helt enkelt hade fler sångare, i vissa köer var det någon särskild stämma som skulle behöva förstärkning. I en av köerna, som främst bestod av utbytesstudenter, var det utmanande att så stor del av kören reste bort från Finland vid slutet av terminen, ibland innan terminens stora konsert genomförts. En av köerna saknade också flera deltagare med icke-finsk bakgrund, för att se till att kören också i fortsättningen håller uppe sin internationella image.

7.3 Slutord

I min avhandling har jag intervjuat 15 körsångare och fyra körledare för att utreda betydelsen av interkulturella köer. Jag har i första hand intresserat mig för kördeltagarnas subjektiva upplevelser av körsångens betydelse, men också såväl körledarnas som kördeltagarnas uppfattningar om vilka utmaningar och möjligheter som uppstår i mångkulturella körsammanhang.

Körsången verkade vara viktig för många av körsångarna, rentav viktigare än jag väntat mig. Att de valt att sjunga i just den kören de valt berodde i vissa fall på att kören sjöng sånger från olika kulturer och på olika språk och att man fick träffa människor med olika bakgrund. För många var det ändå så enkelt att de trivdes i kören. De kände att de kunde vara sig själva och bli accepterade för den de är. Det var alltså inte alltid interkulturaliteten i sig som lockade, utan den atmosfär som skapades genom den interkulturella miljön. Att bli accepterad för den man är och att hitta sin plats i en social gemenskap är en grundläggande längtan hos alla människor. Därför kan man säga att interkulturell körsång inte bara lämpar sig för invandrare och inte bara för personer som är intresserade av olika kulturer. På samma sätt som interkulturell pedagogik är till för alla (Banks 2002, Lahdenperä 2004) vill jag påstå att också interkulturell körsång har något att ge var och en som vill sjunga i kör.

7.4 Ämnen för framtida forskning

Under arbetets gång började jag intressera mig för vad den ursprungliga tanken bakom köerna var, vad körens syfte var då den startades och huruvida körens syfte hade ändrats under årens lopp. Vi diskuterade körernas syfte ganska mycket med körledarna, och i någon mån också med deltagarna. Eftersom en viktig aspekt av körernas syfte verkade

beröra körsångens betydelse för de enskilda sångarna, skulle det vara intressant att ännu mera jämföra det som kören vill betyda med det som kören de facto betyder för sångarna. På så vis kunde man mera kritiskt granska om körerna uppfyller det syfte de önskar fylla.

Det vore också intressant att jämföra interkulturell körsång med andra aktiviteter där betydelsefulla kulturmöten kan ske. Genom att jämföra körsång med till exempel idrottsverksamhet i en mångkulturell miljö kunde man möjligen bättre komma åt musikens roll i kulturmötet.

Litteraturförteckning

- Ahrne, G & Svensson, P. 2015a. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I verket Handbok i kvalitativa metoder. Ahrne, G & Svensson, P (red.) Stockholm: Liber. 8–16.
- Ahrne, G & Svensson, P. 2015b. Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I verket Handbok i kvalitativa metoder. Ahrne, G & Svensson, P (red.) Stockholm: Liber. 17–31.
- Banks, J. 2002. An introduction to multicultural education. Seattle: University of Washington.
- Borgström, M. 2004. Lärarens interkulturella kompetens i undervisningen. I verket Interkulturell pedagogik i teori och praktik. Lahdenperä, P. (red.) Lund: Studentlitteratur. 33–56.
- Bryman, A. 2011. Samhällsvetenskapliga metoder. (2. uppl.). Malmö: Liber.
- Clift, S. M., Nicol, J., Raisbeck, M., Whitmore, C. & Morrison, I. 2010. Group Singing, Wellbeing and Health: A Systematic Mapping of Research Evidence. *Unesco Observatory* 2, 1, 1–25.
- Djupsund, R-M. 2019. Hur härligt sången klingar. Identitet, gemenskap och utanförskap i finlandssvensk sång. Åbo: Åbo Akademi.
- Drummond, J. 2005. Cultural diversity in music education: Why bother?. I verket Campbell, P. S. (red.) Cultural diversity in music education. Bowen Hills, Qld.: Australian Academic Press. 1–12.
- Europeiska migrationsnätverket. 2018. Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkara-portti. Tillgänglig: http://www.emn.fi/files/1970/Maahanmuutto_ja_turvapaikka_2018_FI_EN.pdf. Läst 6.4.2020
- Hebert, D & Karlsen, S. 2010. Editorial introduction: Multiculturalism and music education. *Musiikkikasvatus* 13, 1, 6–11.
- Jansson, A. 2018. Integration through music. Giving Refugees a voice. Stockholm: Stockholms universitet. Tillgänglig: <https://www.korkraft.se/wp-content/uploads/Isolated-and-Excluded.pdf>. Läst 21.10.2019

- Justensen, L & Meyer, N. 2010. Kvalitativa metoder. Från vetenskapsteori till praktik. Lund: Studentlitteratur.
- Karlsen, S. & Westerlund, H. 2010. Immigrant Students' Development of Musical Agency – Exploring Democracy in Music Education. *British Journal of Music Education* 27, 3, 225–239.
- Kreutz, G., Bongard, S., Rohrmann, S., Grebe, D., Bastina, H. G., & Dodapp, V. 2003. Does singing provide health benefits. In *Proceedings of the 5th Triennial ESCOM. Conference Experience*. 216–219. Tillgänglig: https://www.epos.uni-osnabrueck.de/books/k/klww003/pdfs/168_Kreutz_Proc.pdf. Läst 20.5.2020.
- Kvale, S & Brinkmann, S. 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. 2004. Interkulturell pedagogik – vad hur och varför? I verket *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lahdenperä, P. (red.) Lund: Studentlitteratur. 11–31.
- Lindström, D. 2006. *Sjung, sjung för livet!: en studie av körsång som pedagogisk verksamhet och av deltagarnas upplevelse av hälsa och livskvalitet*. Luleå: Universitetsstryckeriet. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:991557/FULLTEXT01.pdf>. Läst 20.5.2020.
- Lorentz, H. 2013. *Interkulturell pedagogisk kompetens. Integration i dagens skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Louhivuori, J, Salminen, V-M, Lebaka, E. 2005. 'Singing together': A Crosscultural Approach to the Meaning of Choirs as a Community. I verket *Campbell, P. S. (red.) Cultural diversity in music education*. Bowen Hills, Qld.: Australian Academic Press. 81–92.
- Migrationsverket. Tillgänglig: <https://migri.fi/sv/ordlista>. Läst 14.4.2020
- Pääjoki, T. 2004. *Taide kulttuurisena kohtaamispaikkana taidekasvatuksessa*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Räsänen, R. 2010. Intercultural education and education for global responsibility in teacher education. *Musiikkikasvatus* 13, 1, 12–24.
- Saether, E. 2010. Music Education and the Other. *Musiikkikasvatus* 13, 1, 45–60.
- SAOL 2015. Tillgänglig: <https://svenska.se/tre/?sok=kultur&pz=1>. Läst 20.5.2020.

- Schippers, H. 2005. Taking distance and getting up close; the seven-continuum transmission model (SCTM). I verket Campbell, P. S. (red.) Cultural diversity in music education. Bowen Hills, Qld.: Australian Academic Press. 29–34.
- Schippers, H. 2009. Facing the music: Shaping music education from a global perspective. New York: Oxford University Press.
- Schippers, H. 2010. Facing the music: Three personal experiences, five historical snapshots, seven conceptual shifts and twelve continua as an accessible pathway to understand different approaches to cultural diversity in music education. *Musiikkikasvatus* 13, 1, 39–44.
- Statistikcentralen. 2020. Tillgänglig:
http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/vaerak_2019_2020-03-24_tie_001_sv.html.
 Läst 6.4.2020.
- TENK 2012. God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland. Tillgänglig:
https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Läst 16.3.2020.
- TENK 2019. Etiska principer för humanforskning och etikprovning inom humanvetenskaperna i Finland. Tillgänglig:
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf. Läst 16.3.2020.
- Undervisnings- och kulturministeriet. 2017. Undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi 2025. Helsingfors: Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig:
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79879/okm21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Helsingfors: Undervisnings- och kulturministeriet. Läst 14.4.2020.
- Undervisnings- och kulturministeriet. 2019. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi : Kipupisteet ja toimenpide-esitykset III. Helsingfors: Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161285/OKM_1_2019_Maahanmuuttajien%20koulutuspolut.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Läst 14.4.2020.
- UNHCR FN:s flyktingorgan. 2019. UNHCR Regional representation for Northern Europe. Tillgänglig:

https://data2.unhcr.org/en/documents/download/68318#_ga=2.59409323.728344939.1586850270-1089434424.1586850270. Läst 14.4.2020.

Utbildningsstyrelsen. 2012. Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare 2012. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Valtersson, L. 2019. Körkraft, integration och passion. Lisiris förlag.

Weinstein, D., Launay, J., Pearce, E., Dunbar, R. I., & Stewart, L. (2016). Group music performance causes elevated pain thresholds and social bonding in small and large groups of singers. *Evolution and human behavior: official journal of the Human Behavior and Evolution Society*, 37(2), 152–158. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2015.10.002>. Läst 20.5.2020.

Wibeck, V. 2010. Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. Malmö: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide för gruppintervju, den svenska versionen.

1. Vem är du?

- Vad heter du?
- Var kommer du ifrån?
- Hur länge har du bott i Finland? Vad fick dig att flytta till Finland?
- Vad är ditt modersmål?
- Hur länge har du sjungit i kören?
- Har du tidigare erfarenhet av körsång och musik?

2. Beskriv en vanlig körövning?

- Hur många är ni?
- Vad gör ni?
- Vad tycker ni bäst/minst om i körens verksamhet?

3. Berätta om er repertoar!

- Upplever ni att ni kan påverka repertoaren? På vilket sätt?
- Vilken är er favoritsång? Vilken tycker du minst om? Varför?
- På vilket/vilka språk sjunger ni? Varför?

4. Hur skulle ni beskriva kören?

- Hur skulle ni beskriva stämningen i kören?
- Hur skulle ni beskriva körens verksamhet?
- Vad upplever ni vara körens syfte/funktion? Varför finns kören eller varför behövs den? HUR förverkligas detta?

5. Vad utmärker er kör från andra musikgrupper?

- Varför just den här kören av alla körer i Helsingfors?

6. Vilka utmaningar har ni mött i kören – enskilt eller tillsammans?

- Hur har ni kommit förbi dem?

7. Vad betyder kören för er? Varför sjunger ni i kören?

- Vad fick er att vilja börja sjunga i kören från början?
- Hur hittade ni till kören?

- Vad är den viktigaste orsaken till varför ni sjunger i kören?
- Vad har kören gett er på ett **musikaliskt** plan?
- Vad har kören gett er på ett **socialt** plan?

8. Vad har ni lärt er genom att sjunga i kören?

- om kulturer? Din egen, andras, finsk kultur?
- om språk?
- om musik?
- om gemenskap?

9. Något att tillägga? Frågor? Annat att påpeka?

1. Vem är du?

- Vad heter du?
- Var kommer du ifrån?
- Hur länge har du bott i Finland?
- Vad är ditt modersmål?
- Vad är din utbildning?

2. Berätta om dina tidigare erfarenheter av körsång!

3. Berätta om dina tidigare erfarenheter av kulturmöten!

4. Hur länge har du lett kören?

5. Hur skulle du beskriva kören?

6. Beskriv en vanlig körövning?

- Hur många är ni på en vanlig körövning?
- Hur många nationaliteter skulle ni uppskatta att finns i kören?
- Vad gör ni? Uppsjungning – nytt, gammalt – övningar?

7. Berätta om körens repertoar!

- Hur väljs repertoaren till kören?
- Vilken är din favoritsång på er repertoar? Varför?
- På vilket/vilka språk sjunger ni? Varför?

8. Vad är körens syfte?

- Varför startades kören?
- Har syftet förändrats?

9. Vilka utmaningar har ni mött i er kör, som ledare eller som kör?

- Har ni upplevt **svårigheter** med att många kulturer möts i kören? I så fall, vilka?
- Har ni upplevt **styrkor** i att många kulturer möts i kören? I så fall, vilka?
- Vad är den svåraste utmaningen ni mött? Löste ni den? Hur?

10. Vad har du lärt dig genom att leda kören?

- Om kulturer
- Om språk

- Om musik
- Om gemenskap

11. Vad skulle du ge för tips till någon som vill starta en interkulturell kör?

12. Ytterligare att tillägga? Frågor?